

บทที่ 5

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเขตพื้นที่นำร่องปฏิรูปการศึกษา 10 เขต ผู้วิจัยจึงได้จัดทำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขึ้น และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาให้ความเห็น แล้วจึงปรับปรุงแก้ไข จากนั้น จึงศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยการสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน จากการคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มบุคคล 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนโยบาย กล่าวคือ เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่การศึกษา แล้วจึงสังเคราะห์ผลการสัมมนาและปรับปรุงแก้ไข ดังปรากฏรายละเอียดตามภาคผนวก ๗ คม และ ฅ ตามลำดับ จากนั้นจึงนำเสนอรูปแบบการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ฉบับสมบูรณ์ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทปกติ และรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทที่มีลักษณะพิเศษ ดังปรากฏรายละเอียดรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไปนี้

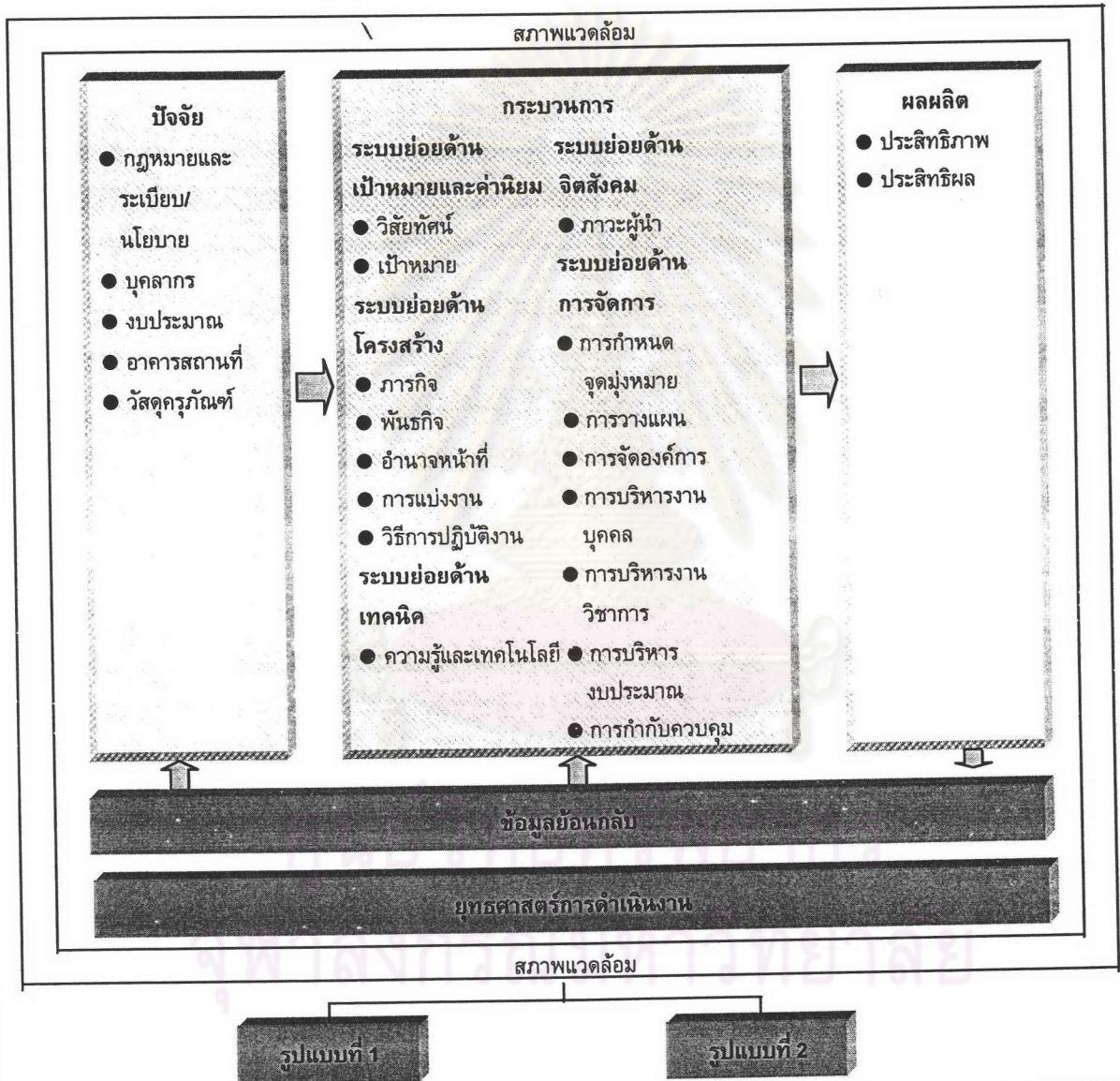
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 10 รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ส่วนที่ 1 ความนำ

- แนวคิด
- หลักการ
- วัตถุประสงค์

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบ

ส่วนที่ 3 เงื่อนไข และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ส่วน ดังนี้
- ส่วนที่ 1 ความนำ
 - ส่วนที่ 2 องค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบ
 - ส่วนที่ 3 เงื่อนไข และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ
 - ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข
- ดังมีรายละเอียด ต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ความนำ

การจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่ใช้พื้นที่เป็นฐาน (site-based management) ที่มุ่งกระจายอำนาจการจัดการจากการรวมศูนย์อำนาจของระบบราชการไปยังหน่วยปฏิบัติที่เป็นสำนักงานเขตพื้นที่ มีการแบ่งอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบกันระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาสนองต่อความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนและประชาชนได้มากที่สุด มีการบริหารงานในรูปของคณะกรรมการที่มาจากความร่วมมือของประชาชน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ปัจจุบันมีการจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษาในหลายประเทศ ตามสภาพของท้องถิ่นในแต่ละประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ เป็นต้น

สหรัฐอเมริกา การจัดการศึกษาของสหรัฐอเมริกาคือเป็นการจัดการศึกษาที่กระจายอำนาจให้แก่มลรัฐ หรือท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ ในแต่ละมลรัฐมีสำนักงานการศึกษาและสภาการศึกษา ทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการศึกษา โดยมีเขตพื้นที่การศึกษา (school district) ภายในมลรัฐทำหน้าที่จัดการศึกษาภายในเขต จำนวนมากน้อยแล้วแต่มลรัฐนั้นๆ บางมลรัฐอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่สภาการศึกษาของมลรัฐ บางมลรัฐอำนาจการตัดสินใจอยู่ที่เขตพื้นที่การศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาในสหรัฐอเมริกา มีรูปแบบที่หลากหลายทั้งที่เป็นเขตการศึกษาตามระดับและประเภทการศึกษา เช่น เขตการศึกษาประถมศึกษ เขตการศึกษามัธยมศึกษา เขตการศึกษาอาชีพ เป็นต้น หรือเขตการศึกษาที่แบ่งตามเขตปกครอง เช่น เขตการศึกษาของเมือง หรือเขตการศึกษาที่เป็น county เป็นต้น

อังกฤษ การจัดการศึกษาของอังกฤษเป็นการจัดการศึกษาที่แบ่งโครงสร้างการบริหารการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ระดับชาติมีกระทรวงการศึกษาและการจ้างงานเป็นหน่วยงานกลาง รับผิดชอบการวางแผนและควบคุมดูแลการบริการทางการศึกษา ระดับท้องถิ่น มีองค์การบริหารการศึกษาท้องถิ่น (Local Education Authority) ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบการจัดการศึกษาของท้องถิ่นนั้น ในลักษณะของเขตพื้นที่การศึกษาตามเขตปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

สำหรับการจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษาของประเทศไทย เริ่มมีขึ้นเมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอานเป็นประธาน เมื่อปี พ.ศ. 2541 ขึ้นทำการศึกษาแนวทางการปฏิรูปโครงสร้างและกระบวนการบริหารการศึกษาทุกประเภทและทุกระดับการศึกษา ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับสถานศึกษา ข้อเสนอของคณะกรรมการดังกล่าวได้เสนอให้มีการจัดองค์กรการบริหารการศึกษาออกเป็น (1) การจัดองค์กรการบริหารการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ คือระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา (2) การจัดองค์กรการบริหารการศึกษาของส่วนกลาง ซึ่งเป็นการนำเสนอให้มีการบริหารการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการเฉพาะเป็นครั้งแรก โดยไม่อิงระบบการบริหารราชการแผ่นดินที่มีอยู่เดิม ที่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาเป็นของตนเอง การบริหารการศึกษาแบบเขตพื้นที่ศึกษาดังกล่าวได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อมีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาฉบับแรกของไทยที่เป็นการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ ได้กำหนดให้มีกระทรวงศึกษาธิการ และเขตพื้นที่การศึกษาดังมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ระดับกระทรวง

มาตรา 31 บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผนและมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง

มาตรา 32 บัญญัติให้การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวง ให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภา หรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็น หรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

ในการนี้ มาตรา 33 บัญญัติให้สภาการศึกษา มีหน้าที่ (1) พิจารณาเสนอแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และกีฬากับการศึกษาทุกระดับ (2) พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผน (1) (3) พิจารณาเสนอแนะนโยบายและแผนในการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (4) ดำเนินการประเมินผลการจัดการศึกษาตาม (1) และ (5) ให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมายและกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 34 บัญญัติให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 37 บัญญัติให้การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชาชน วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา

ในกรณีที่เขตพื้นที่การศึกษาไม่อาจบริหารและจัดการได้ตามวรรคหนึ่ง กระทรวงอาจจัด ให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานดังต่อไปนี้ เพื่อเสนอการบริหารและการจัดการของเขตพื้นที่ศึกษาก็ได้

- (1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติ ปัญญาอารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ
 - (2) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดในรูปแบบการศึกษานอกระบบหรือการศึกษา ตามอัธยาศัย
 - (3) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ
 - (4) การจัดการศึกษาทางไกล และการจัดการศึกษาที่ให้บริการในหลายพื้นที่การศึกษา
- ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 38 บัญญัติให้ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวบ หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ การศึกษา ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การ ศึกษา

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคม ผู้ประกอบการวิชาชีพ บริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม

ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะ- กรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 39 บัญญัติให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 6 ได้บัญญัติให้จัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ ออกเป็น

- (1) ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง
- (2) ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา
- (3) ระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติ

บุคคล

มาตรา 10 ได้แบ่งส่วนราชการในส่วนกลาง ออกเป็น

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวง
- (3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- (4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- (5) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
- (6) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

มาตรา 30 บัญญัติให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งรับผิดชอบบังคับบัญชาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา หรือในสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

มาตรา 34 บัญญัติให้การจัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น

- (1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

มาตรา 37 ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (1) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการ ศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน
- (2) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา
- (3) รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

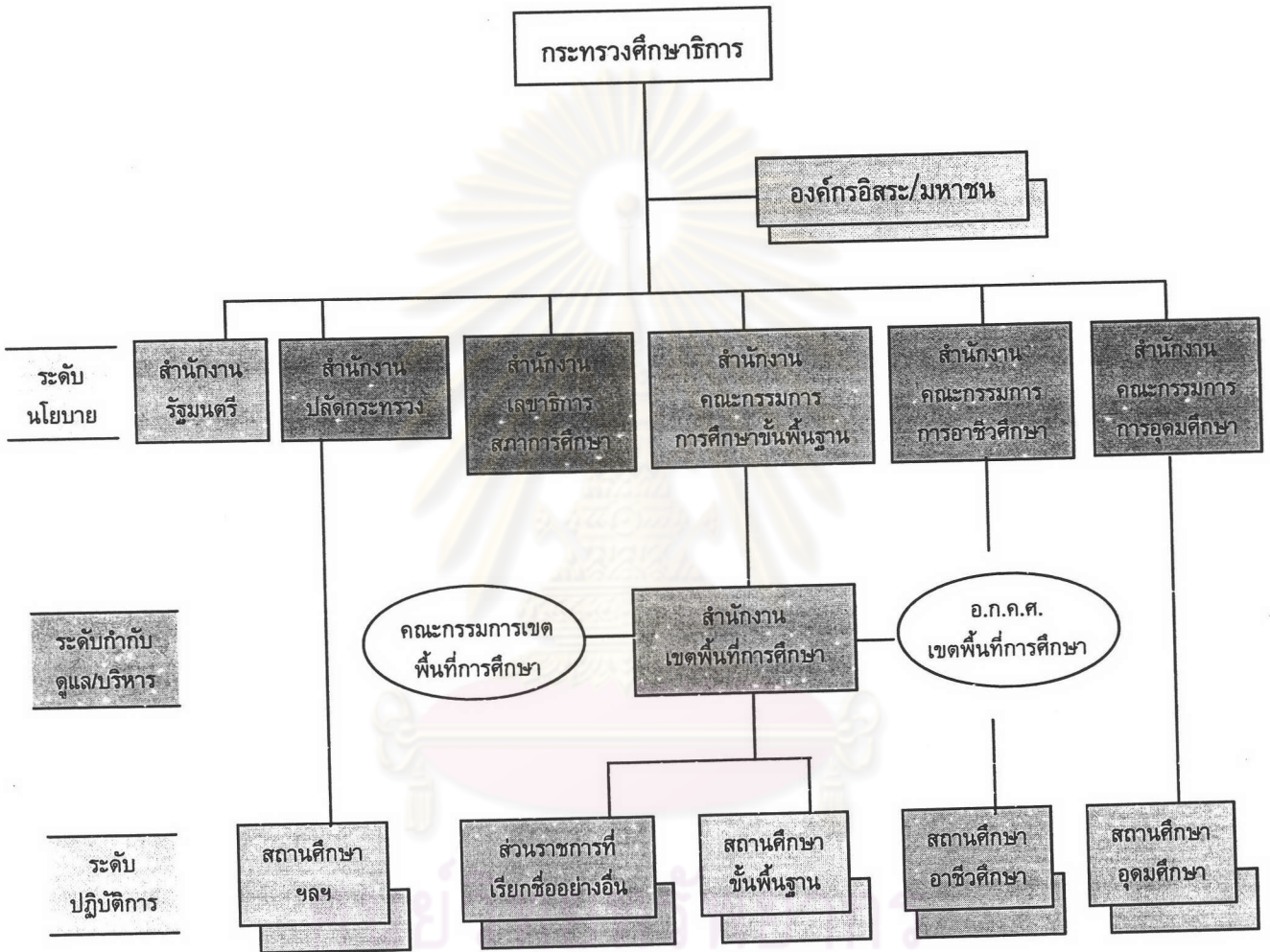
นอกจากนั้น กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ไว้อีก 12 ประการ

จึงกล่าวได้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีภารกิจ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน้าที่โดยรวมในการกำกับ ดูแลสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัวยุวชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา และมีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติมตามที่กฎหมายกำหนด

สำหรับการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้เสนอเกณฑ์การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้ (1) มีประชากรประมาณ 120,000 คน ขึ้นไป (2) มีสถานศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา และมีจำนวนใกล้เคียงกัน (3) มีสภาพภูมิศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตเหมือนกัน หรือเป็นเขตพื้นที่ติดต่อกัน และ (4) เป็นเขตปกครองที่ประชาชนมีภารกิจเกี่ยวพัน และมีความเคยชินที่จำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของวิถีชีวิตและราชการ ขณะที่สำนักงานปฏิรูปการศึกษาได้เสนอเกณฑ์การกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้ (1) จำนวนประชากรแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาคควรมีประชากรประมาณ 150,000 - 200,000 คน (2) จำนวนสถานศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาคควรมีสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประมาณ 100 แห่ง โดยคำนึงถึงโอกาสทางการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพด้วย (3) เขตอำเภอ ใช้เขตอำเภอเป็นเกณฑ์การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาและไม่มีเขตอำเภอ โดยอำเภอที่มีจำนวนประชากรตามเกณฑ์หรือมากกว่าเกณฑ์ตามข้อ (1) จะจัดเป็น 1 เขตพื้นที่การศึกษา หากน้อยกว่าเกณฑ์ตามข้อ (1) จะรวมกับอำเภอใกล้เคียงกันเป็นเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกัน สำหรับจังหวัดขนาดเล็กที่มีจำนวนประชากรใกล้เคียงกับเกณฑ์ตามข้อ (1) จะใช้เขตจังหวัดเป็นเขตพื้นที่การศึกษา และ (4) ลักษณะทางภูมิศาสตร์ การคมนาคม และการติดต่อสื่อสาร แต่ละเขตพื้นที่การศึกษาคควรมีการเดินทางไป-กลับได้ภายใน 1 วัน สำหรับกรุงเทพมหานครมีอัตราหนาแน่นของประชากรเป็นพิเศษ จึงพิจารณาระหว่าง 700,000 - 1,200,000 คน จากเกณฑ์ดังกล่าว สำนักงานปฏิรูปการศึกษาจึงได้เสนอการกำหนดเขตพื้นที่การศึกษาในภูมิภาคเป็น 289 เขต และในกรุงเทพมหานคร 6 เขต รวมเป็น 295 เขต อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2546 จำนวน 175 เขต แยกเป็นเขตที่มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัด จำนวน 16 เขต และเขตที่มีพื้นที่ครอบคลุมตั้งแต่ 2 อำเภอขึ้นไป หรือมีการแบ่งเขตภายในจังหวัดแต่ละจังหวัด จำนวน 159 เขต

ดังนั้น การนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงนำเสนอ ภายใต้แนวคิด ทฤษฎี บทบัญญัติพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังปรากฏ แผนภาพโครงสร้างการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 11 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

1. แนวคิด

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่นำเสนอเป็นการนำเสนอ ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 การปฏิรูประบบราชการ กฎหมาย ระเบียบ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา และเป็นรูปแบบที่เตรียมการรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต ภายใต้แนวคิดดังนี้

1.1 การจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบของการใช้พื้นที่เป็นฐานที่มุ่งความเป็นอิสระ คล่องตัวในการบริหารจัดการที่ใกล้ชิดประชาชน และหน่วยปฏิบัติหรือสถานศึกษาที่ไม่อิงการบริหารของส่วนภูมิภาค ดังเช่นอดีตที่ผ่านมา ให้เกิดเป็นท้องถิ่นทางการศึกษาที่มีขนาดของความพอดี สามารถจัดการและตอบสนองต่อการแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับสถานการณ์และฉับไว ที่คำนึงถึงความแตกต่าง จุดแข็ง ความมีลักษณะเฉพาะของสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น และความเป็นเจ้าของ หรือมีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชน เพื่อสร้างความทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพในการได้รับการศึกษาของผู้เรียนและประชาชนอย่างแท้จริง โดยมีสำนักงานและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่มาจากผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและประชาชน ทำหน้าที่โดยรวมในการกำกับ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล และหน่วยงานหรือสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัย โดยมุ่งให้ความเป็นอิสระของสถานศึกษาในฐานะที่เป็นนิติบุคคลเป็นสำคัญ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กรทางการศึกษาที่รองรับการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเชื่อมโยงนโยบายทางการศึกษาของรัฐและของกระทรวงให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงต้องเป็นองค์กรผู้นำทางการศึกษาและผู้นำแห่งการเรียนรู้ที่มีศักยภาพ คุณภาพ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ และสามารถอำนวยความสะดวกในการวางแผน วิจัย สนับสนุนส่งเสริม และติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บุคคล และหน่วยงานหรือสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญของการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและครบวงจร

1.3 ทิศทางในอนาคตเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างสมบูรณ์ภายในเขตพื้นที่การศึกษา และผ่านการประเมินความพร้อมจากกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องมีการปรับโครงสร้างขององค์กรและเพิ่มความเข้มข้นในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรควบคู่ไปด้วยกัน

2. หลักการ

เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล พึงยึดหลักการจัดการศึกษา ดังนี้

2.1 หลักเอกภาพการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงเอกภาพทั้งด้านนโยบายและการบริหารการศึกษา และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติภายในเขตพื้นที่การศึกษาและ

สถานศึกษา การบริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาเป็นการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพียงหน่วยงานเดียว ไม่มีความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน สายการบังคับบัญชาและขั้นตอนการปฏิบัติงานสั้น กระชับ และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว

2.2 หลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจของรัฐและหรือหน่วยงานในส่วนกลางให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และการกระจายอำนาจทางการบริหารของผู้บริหารระดับสูงให้กับผู้บริหารในระดับที่ต่ำกว่าและปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานเพื่อบริการทางการศึกษาแก่สถานศึกษา บุคคล และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัย ผู้เรียน และประชาชน ได้อย่างรวดเร็ว มีคุณภาพและเป็นไปอย่างเหมาะสม

2.3 หลักความยืดหยุ่นของการบริหาร เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความยืดหยุ่นและความมีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ และการกำกับติดตามประเมินผลให้สอดคล้องและสนองต่อสภาพของท้องถิ่น ความต้องการของสถานศึกษา บุคคล องค์กร และหน่วยงานหรือสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัย ผู้เรียนและประชาชน

2.4 หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ได้รับการกระจายอำนาจมากเท่าใด การติดตามตรวจสอบและประเมินผลต้องมีมากในระดับเดียวกัน และเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อเป็นการถ่วงดุลทางการบริหารจัดการ เพื่อประโยชน์ต่อการได้รับบริการทางการศึกษาของประชาชนอย่างสมดุลมากที่สุด

2.5 หลักการมีส่วนร่วม เป็นการจัดการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชน บุคคลภายนอก และบุคลากรปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล และคนทั้งมวลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยผ่านกระบวนการที่เหมาะสม

2.6 หลักการบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาทั้งด้านประสิทธิผล และประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดคุณภาพการจัดการศึกษา และความพึงพอใจของทั้งผู้ปฏิบัติงานและประชาชนที่รับบริการทางการศึกษา

2.7 หลักการบริหารจัดการที่ดี เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงองค์ประกอบด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การมีส่วนร่วม คุณธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

2.8 หลักความเป็นวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการจัดการศึกษาแบบมืออาชีพ ที่ผู้บริหารทั้งในระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร เป็นเครื่องมือกำกับคุณภาพการบริหารการศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษา ให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียนและประชาชน

2.9 หลักการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการประกันคุณภาพเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าผู้เรียนและประชาชนได้รับการบริการทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ มีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา

2.10 หลักการระดมทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงศักยภาพและคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นและระดมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาทั้งทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี เงิน งบประมาณ อาคารสถานที่ และวัสดุ ครุภัณฑ์

2.11 หลักการจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการจัดการอย่างเป็นระบบ ที่องค์ประกอบของระบบมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อซึ่งกันและกัน นับตั้งแต่สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา ปัจจัยการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา ผลผลิตการจัดการศึกษา และข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา

2.12 หลักการบูรณาการ เป็นการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการบูรณาการ ทั้งการบูรณาการเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการ การบูรณาการสาระเป็นการบูรณาการสาระการศึกษากับการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม กีฬาและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความรู้คู่คุณธรรมอย่างเป็นองค์รวม การบูรณาการกระบวนการจัดการเป็นการบูรณาการสภาพแวดล้อมและปัจจัยการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล

3. วัตถุประสงค์

3.1 วัตถุประสงค์ทั่วไป

3.1.1 เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

3.1.2 เพื่อให้เกิดการจัดการศึกษาที่ให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อย่างเป็นรูปธรรม

3.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

3.2.1 เพื่อให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของสังคมโลก บนพื้นฐานของบริบทสังคมไทยและท้องถิ่น มีความยืดหยุ่นทันสมัย สามารถปรับปรุงพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

3.2.2 เพื่อให้คณะกรรมการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถจัดการศึกษาตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างเป็นระบบและครบวงจร

3.2.3 เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการนำเป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบและสาระสำคัญของรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีองค์ประกอบและสาระการจัดการศึกษาประกอบด้วยสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา ปัจจัยการจัดการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา ผลผลิตการจัดการศึกษา และข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา

สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีสภาพและองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 สภาพพื้นที่ไม่กว้างขวาง การคมนาคมทั่วถึง ง่ายต่อการติดต่อประสานงาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 ปัญหาสังคมและวัฒนธรรมมีน้อย สังคมเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน มีกลุ่มเอกชน อนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม มีแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ศาสนาและวัฒนธรรม ประชาชน พ่อ แม่ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษา

1.3 มีสถานศึกษาในระบบรองรับความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนและประชาชนเพียงพอ ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และการอาชีวศึกษา

สภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาดังกล่าว เป็นสภาพแวดล้อมที่ควรจะเป็นในสภาวะปกติทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีความแตกต่างของสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพภูมิศาสตร์ เช่น พื้นที่ยากจน วัฒนธรรมชนเผ่าต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ความแตกต่างด้านศาสนา พื้นที่ที่มีการแข่งขันทางการเมืองค่อนข้างสูง พื้นที่ชายแดน พื้นที่ภูเขา หรือเกาะแก่ง เหล่านี้เป็นต้น ล้วนมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อ การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งสิ้น ที่จำต้องปรับตัวและฉับไวต่อการสนองตอบ ปัญหาและความต้องการที่หลากหลายตามลักษณะของท้องถิ่น หลักของความยืดหยุ่นในการบริหาร

จัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการบริหารจัดการ ปัจจัยการศึกษา ด้วยกระบวนการจัดการต่าง ๆ ที่หลากหลาย ดังจะได้นำเสนอตามลำดับ

2. ปัจจัยการจัดการศึกษา

ปัจจัยการจัดการศึกษาที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 กฎหมายและระเบียบ กฎหมายและระเบียบปฏิบัติเอื้อต่อการปฏิบัติ มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป การกำหนดนโยบายจากส่วนกลางมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม สามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียน และประชาชน

2.2 บุคลากร ได้แก่ คณะกรรมการ ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน

2.2.1 คณะกรรมการ แบ่งออกเป็น 3 คณะ คือ

(1) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

(2) คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

(3) คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

คณะกรรมการแต่ละคณะ มีอำนาจหน้าที่ องค์ประกอบ การสรรหา และคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ก. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

(1) อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

(2) องค์ประกอบ

องค์ประกอบ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวน 13 – 15 คน ประกอบด้วย ผู้แทนชุมชน 1 คน ผู้แทนองค์กรเอกชน 1 คน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1 คน ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพครู 1 คน ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพบริหารการศึกษา 1 คน ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู 1 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม 6 – 8 คน และมีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

(3) การสรรหา

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้ได้รับการสรรหาด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ตามหลักคุณภาพ ความรู้ ความสามารถ

ประธานกรรมการ ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกกันเองของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

กรรมการ กรรมการที่เป็นผู้แทนได้มาจากการคัดเลือกกันเองขององค์กร หรือสมาคมนั้นๆ จัดส่งมาเป็นผู้แทน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้มาจากการเสนอชื่อของคณะกรรมการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง

การแต่งตั้งประธานและกรรมการ แต่งตั้งโดยประธานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(4) คุณสมบัติ

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- มีวิสัยทัศน์ ความรู้ และประสบการณ์ทางการศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม การปกครอง สิ่งแวดล้อมหรือการพัฒนาท้องถิ่น และได้รับการยอมรับนับถือจากสังคม

- เป็นผู้ใฝ่รู้ และมีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- มีความสามารถในการต่อรอง และประสานนโยบายกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ

- ไม่เป็นคู่สัญญาที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงาน สถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

- ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ยกเว้นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลล้มละลาย ขาดการยอมรับทางสังคม หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข. คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา กำหนดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหาร และการดำเนินการ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเตรียมการรับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากหน่วยงานภายนอก

1. อำนาจหน้าที่

- 1.1 กำหนดแผนและแนวทางการนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.2 กำหนดมาตรฐานและวางระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.3 กำกับดูแลการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 1.4 ติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 1.5 เสนอแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาแก่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
- 1.6 รายงานผล ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาแก่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ
- 1.7 ปฏิบัติงานอื่นใดเกี่ยวกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา ตามที่คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย

2. องค์ประกอบ

คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวนไม่เกิน 17 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธาน ร่วมด้วย รองผู้อำนวยการสำนักงานที่รับผิดชอบงานติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นรองประธาน หัวหน้ากลุ่มทุกกลุ่มของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐ 1 คน ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน (ถ้ามี) 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์

สูงในด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวิจัยและประเมินผล ด้านบริหารการศึกษา และด้านศาสนาและวัฒนธรรมด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านรวมกัน และหัวหน้ากลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล เป็นกรรมการและเลขานุการ

3. การสรรหา

3.1 การสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สรรหาโดยการเสนอชื่อของกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 2 เท่า และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกเหลือจำนวน 5 คน

3.2 การสรรหากรรมการผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาของรัฐ และผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน สรรหาโดยการคัดเลือกกันเองของผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละประเภทดังกล่าว

4. คุณสมบัติ

4.1 มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ศาสนา สังคม และวัฒนธรรม

4.2 มีความรู้ ความสามารถในการคาดการณ์ วิเคราะห์และสังเคราะห์การศึกษา และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ทั้งในเขตพื้นที่การศึกษา ประเทศ และสังคมโลก

4.3 มีความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ปัญหาการดำเนินงานของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.4 ไม่เป็นผู้มีผลประโยชน์ส่วนตัวได้ส่วนเสีย หรือเป็นคู่สัญญาของหน่วยงานสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

4.5 เป็นผู้ได้รับการยอมรับ ศรัทธาในความรู้ ความสามารถ และการประพฤติตนของหน่วยงานสถานศึกษา

4.6 มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ และไม่มีความลำเอียงทางวิชาการ ในการติดตาม ประเมิน และนิเทศการศึกษาแก่หน่วยงาน สถานศึกษา

ค. คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา)

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรการบริหารงานบุคคลภายในเขตพื้นที่การศึกษา ที่รองรับการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลจากองค์กรในส่วนกลาง คือ คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มีอำนาจหน้าที่ การสรรหา และคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

(1) อำนาจหน้าที่

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

- 1) พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการกำหนดจำนวนและอัตราตำแหน่ง และเกลี่ยอัตรากำลังให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานบุคคล ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด
- 2) พิจารณาให้ความเห็นชอบการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 3) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 4) พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
- 5) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจการปกป้องคุ้มครองระบบคุณธรรม การจัดสวัสดิการ และการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา
- 6) กำกับ ดูแล ดัดตาม และประเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 7) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
- 8) จัดทำรายงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษา เพื่อเสนอ ก.ค.ศ.
- 9) พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษา
- 10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย

(2) องค์ประกอบ

อ.ก.ค.ศ. มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย

- 1) ประธานอนุกรรมการ มาจากการเลือกกันเองของคณะอนุกรรมการ

2) อนุกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 3 คน มาจากผู้แทน ก.ค.ศ. ผู้แทนครูสภา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3) อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ซึ่งคัดเลือกจากบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารงานบุคคลหรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์แก่การบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา

4) อนุกรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารงานหน่วยงานการศึกษา ที่เรียกชื่ออย่างอื่นในเขตพื้นที่การศึกษา ตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด 1 คน ผู้แทนข้าราชการครู 1 คน และผู้แทนบุคลากรทางการศึกษาอื่น 1 คน

(3) คุณสมบัติ

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา ควรมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1) เป็นผู้มิวิสัยทัศน์กว้างไกล และตระหนักในการบริหารงานบุคคล ที่รองรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง และการบริหารงานบุคคลที่กระจายอำนาจไปยังสถานศึกษา ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล

2) เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางการบริหารงานบุคคล หรือการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี

3) เป็นผู้ได้รับการยอมรับในเรื่องความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และไม่เคยมีประวัติเสื่อมเสียทางคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และการประกอบวิชาชีพ

4) มีความสามารถในการประสานนโยบายการบริหารงานบุคคลจากส่วนกลางและสถานศึกษา

5) ไม่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับชาติ และท้องถิ่น

2.2.2. ผู้บริหาร

ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารมืออาชีพ ที่ต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหาร เป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้ถึงคุณภาพในการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้

(1) รับผิดชอบในการปฏิบัติงานราชการ ที่เป็นอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามอบหมาย

(2) เสนอแนะการบรรจุและแต่งตั้ง และการบริหารงานบุคคลในเรื่องอื่นที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

(3) พิจารณาความดีความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(4) จัดทำแผนและส่งเสริมการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

(5) จัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่ การศึกษา

(6) จัดทำมาตรฐานคุณภาพงาน กำหนดภาระงานขั้นต่ำ และเกณฑ์การ- ประเมินผลงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(7) ประเมินคุณภาพการบริหารงานบุคคล และจัดทำรายงานการบริหารงาน บุคคลเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเสนอ ก.ค.ศ. ต่อไป

(8) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือ ตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย

นอกจากนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังมีหน้าที่ในฐานะของ ผู้อำนวยการสำนักงาน ที่เป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่ บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนด

ด้วยความสำคัญของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว การ กำหนดวิธีการสรรหาและคุณสมบัติ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งที่จะทำให้ได้ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงยิ่ง ซึ่งควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) การสรรหา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้มาโดยการสรรหา ของคณะกรรมการที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานกรรมการ ร่วมด้วย เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคุรุสภา เป็นกรรมการ และเลขาธิการ ก.ค.ศ. เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยการคัดเลือก จากผู้สมัครที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือบุคคลภายนอกด้วยการ

- เสนอวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา
- เสนอผลงานการบริหารที่ประสบผลสำเร็จ
- ผ่านการฝึกอบรมทางการบริหาร หรือการบริหารการศึกษา

(2) คุณสมบัติ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีคุณสมบัติขั้นพื้นฐาน ดังนี้

- เป็นผู้วิสัยทัศน์ทางการศึกษากว้างไกล โดยเฉพาะวิสัยทัศน์การ กำกับดูแลสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

- เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ทางการบริหารหรือการบริหารการศึกษา อย่างน้อย 5 ปี และได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา
- เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นที่ยอมรับทางสังคม และไม่เป็นผู้เสื่อมเสียทางศีลธรรม จรรยาบรรณ และวิชาชีพ
- มีความสามารถในการต่อรองและประสานประโยชน์กับองค์กรหน่วยงาน สถานศึกษา และส่วนราชการอื่น เป็นที่ประจักษ์ชัด
- เป็นผู้ใฝ่รู้ และมีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
- เป็นผู้มีความรู้ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล และพฤติกรรมกรรมการบริหาร เป็นที่ยอมรับ ศรัทธา และไว้วางใจของสาธารณชน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
- มีคุณวุฒิขั้นต่ำปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษาและทางการศึกษา หรือปริญญาโททางการบริหารการศึกษา หรือปริญญาโททางการบริหารและปริญญาตรีทางการศึกษา
- ไม่เป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นบุคคลล้มละลาย ขาดการยอมรับทางสังคม หรือเคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

2.2.3. ผู้ปฏิบัติงาน

ผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าส่วนงาน/กลุ่มงาน/โครงการ และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับตำแหน่ง มีจำนวนเพียงพอกับงานที่ปฏิบัติ และเป็นไปตามกรอบอัตรากำลังการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานประจำ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพียงสถานที่เดียว โดยมีประเภทของผู้ปฏิบัติงานการสรรหา และคุณสมบัติ ดังนี้

(1) ประเภทของผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) ข้าราชการ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานที่ได้รับการแต่งตั้งเป็น ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และได้รับเงินเดือนประจำ
- 2) พนักงานจ้าง หมายถึง พนักงานราชการ และหรือผู้ปฏิบัติงานที่มาโดยการจ้าง อาจเป็นการประจำ หรือเป็นครั้งคราวตามภารกิจเร่งด่วนของงาน
- 3) ที่ปรึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ที่มาโดยการจ้าง และหรือเชิญมาโดยไม่มีค่าตอบแทน เพื่อทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาเฉพาะด้านนั้น ๆ

(2) การสรรหาและการได้มาของผู้ปฏิบัติงาน ได้มาด้วยระบบคุณธรรม และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้

(3) คุณสมบัติ คุณสมบัติพื้นฐานของผู้ปฏิบัติงาน

- มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน
- มีความรับผิดชอบ อุทิศตน จริงจัง และตั้งใจปฏิบัติงาน
- มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

- มีความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับการดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กร และสภาพความเปลี่ยนแปลง

- มีความสามารถในการสื่อสาร
- มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

2.3 เงิน

เงินที่ใช้ในการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นเงินที่เพียงพอและสอดคล้องกับแผนงาน โครงการที่ปฏิบัติ มีแหล่งที่มา ดังนี้

2.3.1 งบประมาณ แบ่งออกเป็น

(1) งบประมาณจากรัฐ ซึ่งเป็นงบประมาณหลักที่ใช้บริหารจัดการตามแผนงาน โครงการ และสามารถนำมาบูรณาการเพื่อการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาได้ ซึ่งได้รับจัดสรรตามเกณฑ์ และสภาพความต้องการของท้องถิ่น ตามแผนงาน โครงการที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเสนอ และหรือตามนโยบายของส่วนกลาง

(2) งบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นงบประมาณเสริมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรตามแผนงาน โครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษา จากการเสนอของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น งบประมาณเพื่อการสนับสนุนโครงการ อบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โครงการจัดแข่งขันทักษะภาษาไทยระดับประถมศึกษา เป็นต้น

2.3.2 เงินนอกงบประมาณ เป็นเงินที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อการศึกษาจากบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถานประกอบการ สถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดขึ้น เช่น เงินสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เงินบริจาคโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา เป็นต้น รวมทั้งเงินที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดหาขึ้นเอง เช่น เงินรายได้จากการให้เช่าสถานที่ เงินจากการให้บริการทางการศึกษาบางประเภท เป็นต้น

2.4 อาคารสถานที่

อาคารสถานที่ที่เป็นอาคารเอกเทศ มีความเป็นเอกภาพ มีการวางแผนที่ตั้งและแผนผังที่เหมาะสม มีที่ตั้งอยู่ในชุมชน เป็นศูนย์กลางการให้บริการทางการศึกษาแก่สถานศึกษา สถาบันที่จัดการศึกษา และประชาชน ที่สามารถติดต่อและประสานได้สะดวก มีการจัดบรรยากาศ สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และผู้รับบริการอย่างเหมาะสม

กรณีเป็นเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีอาคารสำนักงานไม่อยู่ในที่เดียวกัน ควรจัดสถานที่สำหรับงานลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน และมีการจัดหาหน้ะบริการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในการประสานงานระหว่างอาคารสำนักงาน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัว ดังนั้น อาคารสำนักงานจึงต้องไม่อยู่ต่างอำเภอหรือห่างไกลกันมากนัก

2.5 วัสดุและครุภัณฑ์

วัสดุและครุภัณฑ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับภารกิจและลักษณะงานที่ปฏิบัติ มีการใช้ครุภัณฑ์ทางเทคโนโลยีเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม เช่น ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ และโทรสาร เป็นต้น

มีการบริหารวัสดุ ครุภัณฑ์ ทั้งด้านการวางแผนการจัดหา การดำเนินการจัดหา ด้วยวิธีการที่โปร่งใส การตรวจรับ การเก็บรักษา การบำรุงรักษา และการจำหน่ายออกจากบัญชีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

3. กระบวนการจัดการศึกษา

ระบบย่อยด้านเป้าหมายและค่านิยม

3.1 วิสัยทัศน์การจัดการศึกษา ประกอบด้วยสาระ ดังนี้

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรผู้นำทางการศึกษา และองค์กรแห่งการเรียนรู้
- ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียน และประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ ควบคู่กับคุณธรรมมีความสามารถในการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์
- จัดการศึกษาให้เกิดความเสมอภาค มีคุณภาพ บริการทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม
- เสริมสร้างศักยภาพในการบริการทางการศึกษาแก่สถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถจัดการศึกษาเป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา
- ตระหนักในบทบาท กำกับดูแล ประสาน ส่งเสริมสถานศึกษา ให้สามารถบริหารงานในฐานะที่เป็นนิติบุคคลได้อย่างมีอิสระ คล่องตัว ปราศจากการแทรกแซงทางการบริหารของเขตพื้นที่การศึกษา โดยไม่จำเป็น
- ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างสังคมให้เกิดการเรียนรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาไทย ให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างประชาคมไทยและประชาคมโลกบนพื้นฐานของความเป็นไทย

3.2 เป้าหมายการจัดการศึกษา ประกอบด้วยสาระ ดังนี้

จัดการศึกษาให้

- ประชาชนทุกคนภายในเขตพื้นที่การศึกษาได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างมีคุณภาพ เสมอภาค โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

- บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ
- สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ได้รับการส่งเสริมศักยภาพให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ระบบย่อยด้านโครงสร้าง

3.3 การกิจ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำกับดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

3.4 พันธกิจ

3.4.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคน ให้มีโอกาสดำเนินการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยสถานศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

3.4.2 ส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผลให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

3.4.3 จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

3.4.4 ประสานส่งเสริมและระดมทรัพยากรบุคคลผู้มีความรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งยกย่องเชิดชูผู้มีส่วนส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

3.4.5 ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีแหล่งการเรียนรู้ ศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางทั้งในระบบ นอกกระบวน และตามอัธยาศัย

3.4.6 ส่งเสริมและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในวิวัฒนาการทางการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ ความก้าวหน้าในวิชาชีพให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและท้องถิ่น

3.4.7 ส่งเสริมให้สถานศึกษามีศักยภาพในการรองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ในฐานะที่เป็นนิติบุคคล

3.4.8 ส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษา

3.4.9 ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการศาสนา วัฒนธรรม การกีฬาและสิ่งแวดล้อมกับการศึกษา

3.5 อำนาจหน้าที่

เป็นอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

3.5.1 กำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.2 ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.3 ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษา สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

3.5.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5 บริหาร และการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.5.6 พัฒนางานด้านวิชาการ และจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

3.5.7 พิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.8 จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

3.5.9 วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ กำกับ ตรวจสอบ และติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.10 ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.11 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.12 ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.13 ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.14 ดำเนินการเกี่ยวกับการเกณฑ์เด็กเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ และประสานการเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

3.5.15 ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทน กระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด และในเขตพื้นที่การศึกษา

3.6 การแบ่งส่วนงาน

เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เห็นสมควรแบ่งส่วนงานภายใต้หลักและวิธีการ ดังนี้

3.6.1 หลักการ

(1) หลักความยืดหยุ่น เป็นการจัดส่วนงานที่คำนึงถึงหลักภารกิจ ผสมผสานกับหลัก Matrix เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว และรวดเร็วในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

(2) หลักกฎระเบียบ เป็นส่วนงานที่สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ไม่ก่อให้เกิดความแปลกแยก และสามารถปฏิบัติได้จริง

3.6.2 วิธีการ

ก. กรณีที่เป็นเขตพื้นที่ปกติ

จัดส่วนงานออกเป็น 2 ประเภท คือ

(1) ส่วนงานที่ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มพัฒนาระบบและองค์การ
- 2) หน่วยตรวจสอบภายใน
- 3) กลุ่มเฉพาะกิจ (เฉพาะเรื่องตามนโยบายและความสำคัญ)

(2) ส่วนงานตามสายการบังคับบัญชา ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มอำนาจการ
- 2) กลุ่มบุคลากร
- 3) กลุ่มนโยบายและแผน
- 4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

- 5) กลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา
- 6) กลุ่มส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการศึกษา
- 7) กลุ่มติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษา
บางเขตพื้นที่ที่มีปริมาณงานน้อย อาจจัดกลุ่มส่วนงานตามสาย-

การบังคับบัญชา ดังนี้

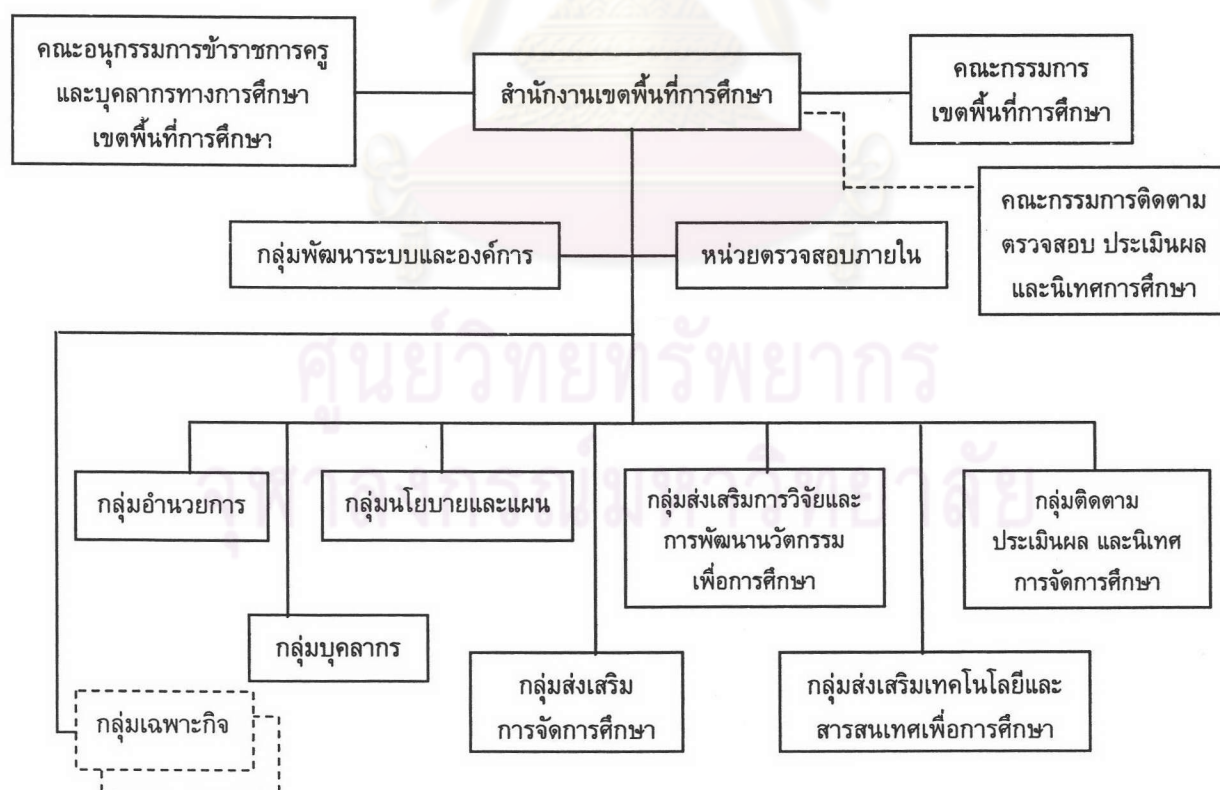
- 1) กลุ่มอำนวยการ
- 2) กลุ่มบุคลากร
- 3) กลุ่มนโยบาย แผน และสารสนเทศเพื่อการศึกษา
- 4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
- 5) กลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 6) กลุ่มติดตาม ประเมินผล และนิเทศการศึกษา

ศึกษา

ต่อไปนี้เป็น

ดังปรากฏตามแผนภาพโครงสร้างการแบ่งส่วนงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

แผนภาพที่ 12 โครงสร้างการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ดั่งมีสาระของหน้าที่และความรับผิดชอบโดยสรุป ดังนี้

ก. ส่วนงานที่ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(1) กลุ่มพัฒนาระบบและองค์การ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน การพัฒนายุทธศาสตร์และตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน การพัฒนาประสิทธิภาพองค์การ และบุคลากร และงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการพัฒนาระบบและองค์การ

(2) หน่วยตรวจสอบภายใน มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงานที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารงานการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน การบริหารงานด้านอื่นๆ ตลอดจนการตรวจสอบบัญชี การวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยงพอและประสิทธิผลการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(3) กลุ่มเฉพาะกิจ เป็นกลุ่มที่ปฏิบัติงานหรือโครงการเฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกิจที่เป็นนโยบายและมีความสำคัญ ที่ต้องการความยืดหยุ่น เป็นอิสระ คล่องตัว และรวดเร็วในการปฏิบัติงาน และสามารถยุบเลิกเมื่อหมดภารกิจนั้นๆ เช่น กลุ่มโครงการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กลุ่มโครงการป้องกันโรคเอดส์ในสถานศึกษา เป็นต้น

ข. ส่วนงานตามสายการบังคับบัญชา

(1) กลุ่มอำนาจการ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการและสารบรรณ งานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา งานการเงิน บัญชี และพัสดุ งานประสานการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา งานประชาสัมพันธ์ งานวินัยและนิติการ งานประสานงานเครือข่ายการศึกษา การประสานราชการกับส่วนราชการภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น งานการประสานการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย การอาชีวศึกษาและการศึกษาเฉพาะทาง และงานอื่นใดที่ไม่มีกลุ่มงานหรือผู้ได้รับผิดชอบ

(2) กลุ่มบุคลากร มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานเลขานุการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา งานแผนอัตรากำลังและระบบการบริหารงานบุคคลภายในเขตพื้นที่การศึกษา งานบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง พัฒนา พิจารณาความดีความชอบ การลา การฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน การจัด สวัสดิการ งานทะเบียนประวัติ และการให้ออกจากราชการ การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานจ้าง หรือเจ้าหน้าที่และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล

(3) กลุ่มนโยบายและแผน มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลการวิเคราะห์และสำรวจความต้องการทางการศึกษา การพัฒนานโยบาย การจัดทำแผน การจัดตั้งและ

จัดสรรงบประมาณ งานติดตาม ตรวจสอบและประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับงานนโยบาย แผน และงบประมาณ

(4) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนและให้บริการทางการศึกษาแก่สถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน งานคุ้มครองสิทธิเด็กและผู้เรียน งานกิจการพิเศษ งานประสานส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น งานส่งเสริมและประสานการจัดกองทุนและสวัสดิการทางการศึกษา การเกณฑ์เด็กเข้าเรียนและการประสานการเรียนต่อระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และงานอื่นใดที่เกี่ยวกับส่งเสริมการจัดการศึกษา

(5) กลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมการวิจัยต้นแบบการเรียน การสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมวิจัยชั้นเรียน การส่งเสริมและพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา การเผยแพร่ผลงานวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาของครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา และงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมเพื่อการศึกษา

(6) กลุ่มส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดและพัฒนาระบบสารสนเทศทางการศึกษา การคิดค้น พัฒนา ส่งเสริม และประสานงานให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและงานอื่นใดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการศึกษา

(7) กลุ่มติดตาม ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน การนิเทศและพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษา การส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษา การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา การรายงานผลการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการนิเทศการจัดการศึกษา

กรณีนี้จัดกลุ่มงานเป็น 6 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

- (1) กลุ่มอำนวยการ
- (2) กลุ่มบุคลากร
- (3) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา
- (4) กลุ่มติดตาม ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษา

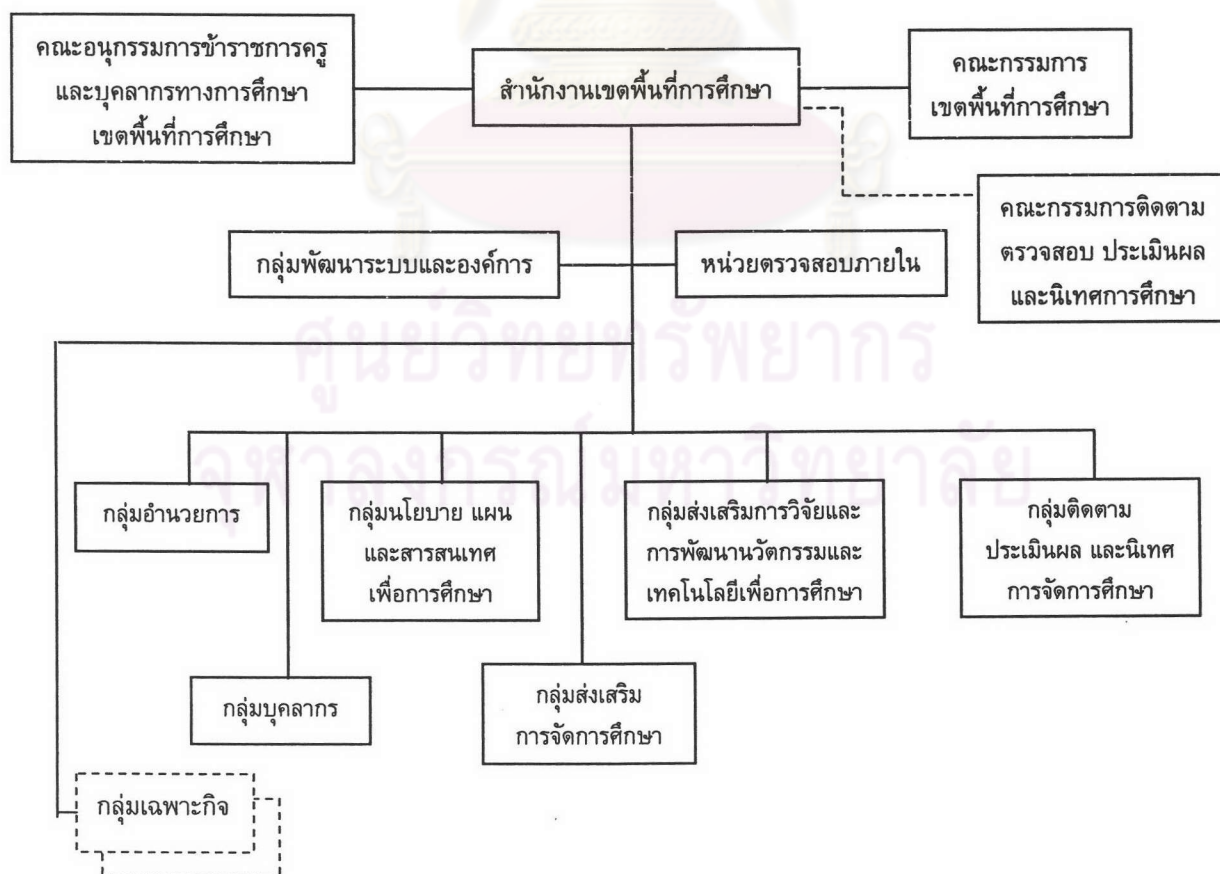
ทั้ง 4 กลุ่ม มีหน้าที่และความรับผิดชอบเช่นเดียวกับกลุ่มงานดังกล่าวข้างต้น สำหรับกลุ่มต่อไปนี้มีหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนี้

(5) กลุ่มนโยบาย แผน และสารสนเทศเพื่อการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูล การวิเคราะห์และสำรวจความต้องการทางการศึกษา การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษา การพัฒนานโยบาย การจัดทำแผน การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับงานนโยบาย แผน งบประมาณ และสารสนเทศเพื่อการศึกษา

(6) กลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษา การส่งเสริมการวิจัยต้นแบบ การเรียน การสอน การส่งเสริมวิจัยชั้นเรียน การส่งเสริมและพัฒนาสื่อนวัตกรรมเพื่อการศึกษา การเผยแพร่ผลงานวิจัยและพัฒนาทางการศึกษาของครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา งานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา การคิดค้น พัฒนา ส่งเสริม และประสานงานให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อการศึกษา และงานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ดังปรากฏแผนภาพโครงสร้างการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีที่มีปริมาณงานน้อย ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 13 โครงสร้างการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรณีที่มีปริมาณงานน้อย

ข. กรณีที่เป็นเขตพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษ

เขตพื้นที่พิเศษ หมายถึง เขตพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษตามสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง และภูมิศาสตร์ เช่น พื้นที่ยากจน พื้นที่ที่กลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมเฉพาะ หรือมีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม พื้นที่ชายแดน พื้นที่ที่เป็นภูเขา เกาะแก่ง หรือท้องถิ่นทุรกันดาร ที่ยากต่อการคมนาคม ที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เหล่านี้เป็นต้น

การแบ่งส่วนงานจะเป็นไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ โดยยึดหลักความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ ในกรณีเป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น จะพิจารณาแบ่งส่วนงานให้สอดคล้องกับปริมาณ คุณภาพของงาน และความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ เช่น เขตพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ที่มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามค่อนข้างมาก อาจจัดให้มีกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยแยกภารกิจออกมาจากกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา หรือเขตพื้นที่ในท้องถิ่นภาคเหนือตอนบนที่มีกลุ่มชาวไทยภูเขาค่อนข้างมาก และมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาในบางท้องถิ่น อาจจัดให้มีกลุ่มส่งเสริมการศึกษาชาวไทยภูเขา เป็นการเฉพาะ เหล่านี้เป็นต้น

3.7 วิธีการปฏิบัติงาน

3.7.1 วิธีการปฏิบัติงานภายใน เป็นการปฏิบัติงานภายในสำนักงานที่คำนึงถึงเป้าหมายเป็นสำคัญ ภายใต้กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย แนวทางของทางราชการ และความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงาน ดำเนินการโดย

(1) การสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นการสื่อสารของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา สื่อสารโดยการสั่งการแก่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชาเสนอความเห็นต่อผู้บังคับบัญชาได้อย่างเปิดเผย หรือการสื่อสารกันเองระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้วยกันในแนวราบ เช่น การที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอบหมายหัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบและองค์กรจัดทำโครงการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานบุคลากรสำนักงานฯ ในกรณีนี้ หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบและองค์กร มีการรับฟังความเห็นหรือปรึกษากับผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มและต่างกลุ่มแล้วเสนอความเห็นในการพัฒนาฯ แก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการตัดสินใจในงาน เป็นต้น

(2) การประชุม ชี้แจง ทำความเข้าใจ เมื่อต้องการสร้างความรู้ความเข้าใจในข้อปฏิบัติที่ตรงกัน ซึ่งอาจเป็นการประชุมประจำเดือน หรือรายกรณี เช่น การประชุมการรับนักเรียน การประชุมจัดงานสัปดาห์วิทยาศาสตร์ การประชุมคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

(3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในงานอื่นๆ ของสำนักงาน และเกิดความเข้าใจในเป้าหมายของงานที่ตรงกัน และการประยุกต์งาน เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งานเกณฑ์เด็กเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับของกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษากับงานประเมินผล

การเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของกลุ่มติดตาม ประเมิน และนิเทศการจัดการศึกษา เป็นต้น ที่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและเรียนรู้งานซึ่งกันและกัน

(4) การระดมสรรพกำลัง เมื่อมีงานเร่งด่วนที่ต้องการความร่วมมือจากทุกฝ่าย ให้สามารถปฏิบัติงานเสร็จทันกำหนด ซึ่งสามารถทำในรูปของคณะทำงาน หรือการระดมเป็นครั้งคราว เช่น การจัดงานวันครู งานวันเด็ก เป็นต้น

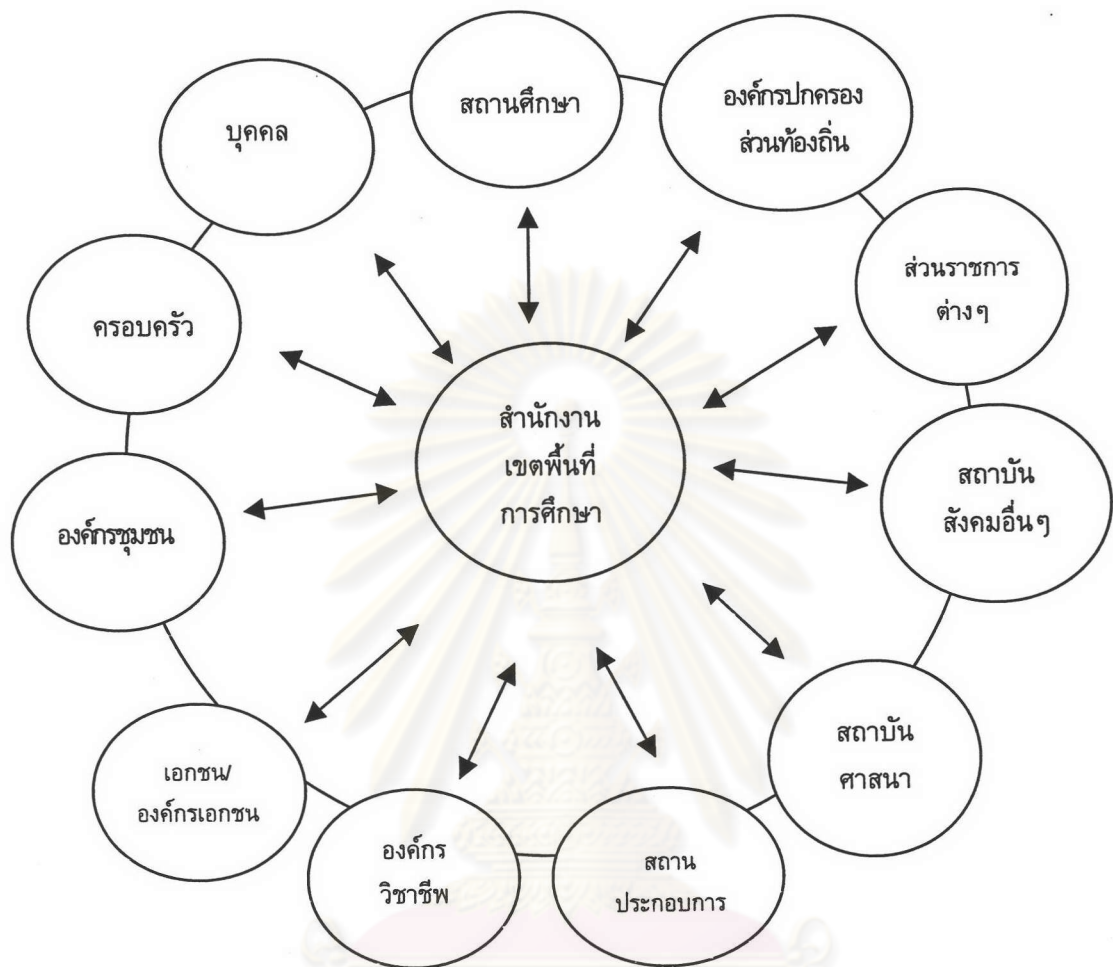
(5) การจ้างผู้ทรงคุณวุฒิ หรือที่ปรึกษาที่เป็นบุคคลภายนอก กรณีที่ต้องการความรู้ความชำนาญจากบุคคลภายนอก หรือการจ้างพนักงานปฏิบัติงานเป็นครั้งคราว เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เป็นต้น เช่น การจ้างที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีการศึกษา การจ้างพนักงานพิมพ์ดีด การจ้างบริษัททำความสะอาด เป็นต้น

3.7.2 วิธีการปฏิบัติงานภายนอก

(1) สร้างเครือข่ายการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการศึกษา ทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมสนับสนุน ร่วมรับผิดชอบผลการจัดการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ รวมทั้งส่วนราชการในเขตพื้นที่การศึกษา ในกรณีนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบทบาททั้งการสร้างเครือข่ายปฏิบัติงานขึ้นเอง และสนับสนุนสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันทางสังคมอื่นที่จัดการศึกษาให้เกิดเครือข่าย ดังปรากฏแผนภาพเครือข่ายการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแผนภาพการส่งเสริมสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาเกิดเครือข่าย ต่อไปนี้

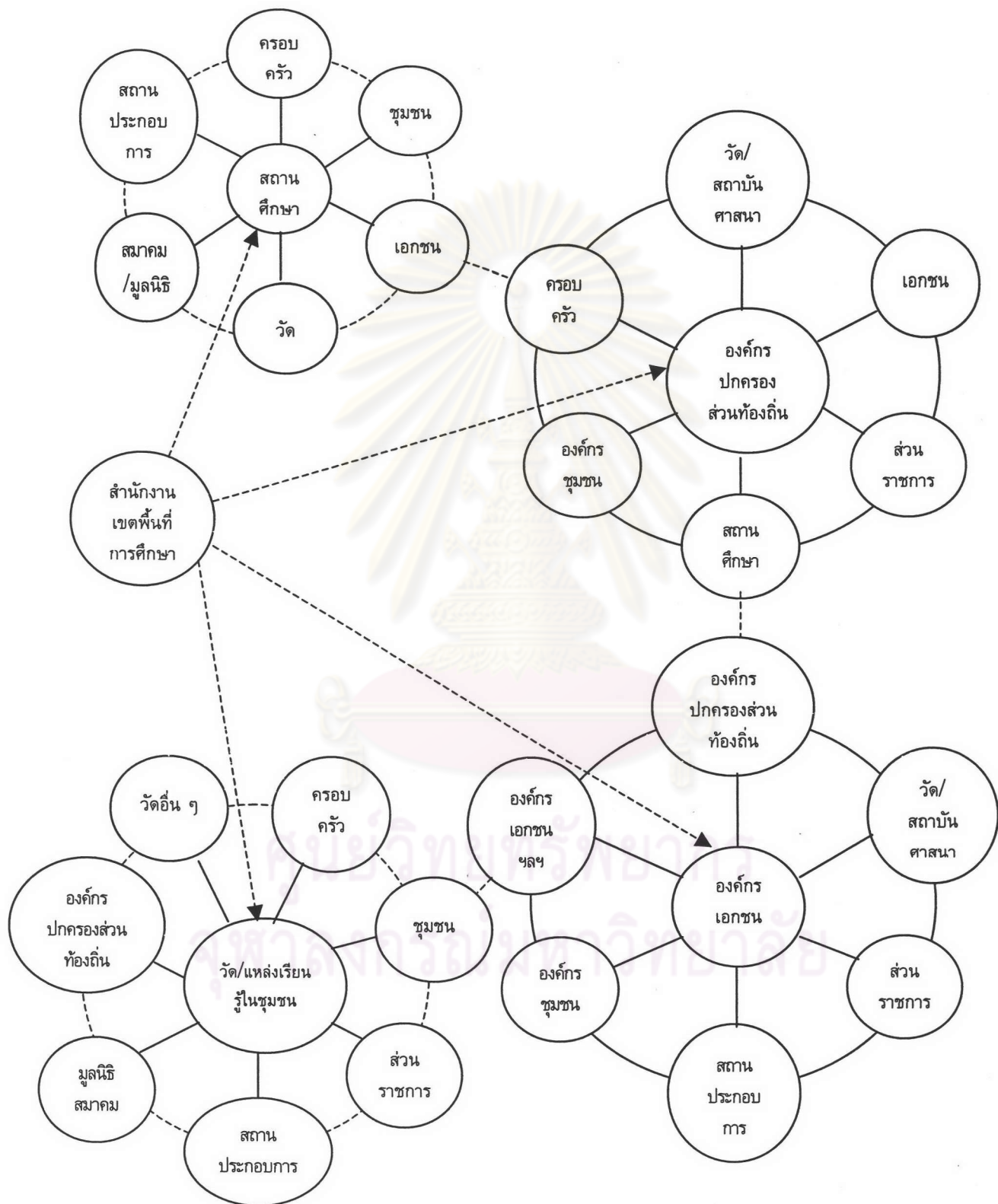
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 14 เครือข่ายการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 15 การส่งเสริมสถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ให้เกิดเครือข่าย

(2) ประสานงาน เป็นการประสานงานทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้งานบรรลุผลสำเร็จ

(2.1) วิธีการประสานงาน

วิธีการประสานงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย การประสานงานแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ

การประสานงานแบบเป็นทางการ ดำเนินการโดยการแต่งตั้ง คณะกรรมการ คณะทำงาน การประชุม การชี้แจงทำความเข้าใจ การทำเป็นหนังสือราชการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ฯลฯ เช่น งานในฐานะที่เป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

การประสานงานแบบไม่เป็นทางการ ดำเนินการโดยการพบปะพูดคุยทำความเข้าใจแบบกันเอง การจัดเลี้ยงและเจรจา การจัดศึกษาดูงานนอกสถานที่ การเยี่ยมเยียน เป็นต้น

(2.2) การประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับส่วนราชการในภูมิภาค และการประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับหน่วยงานในส่วนกลาง มีแนวทางการประสานงาน ดังนี้

(2.2.1) การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาด้วยกันเอง เมื่อต้องมีการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อความประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด หรือกรณีที่ต้องรับรู้รับทราบนโยบายร่วมกัน เช่น การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาร่วมกัน ในท้องถิ่นที่มีสภาพใกล้เคียงกัน การพัฒนาบุคลากรร่วมกัน การจัดประชุมร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาดูงาน เหล่านี้เป็นต้น

(2.2.2) การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการประสานงานในฐานะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่

● ในการประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา เช่น การจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นร่วมกัน การพัฒนาบุคลากรร่วมกัน การพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกัน หรือการติดตามประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น

● ในฐานะตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา ที่ต้องดำเนินการภายใต้มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เกี่ยวกับการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด การเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรส่วนท้องถิ่น โดยเสนอผ่านกระทรวงศึกษาธิการ ตามลำดับ

(2.2.3) การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับส่วนราชการในภูมิภาค เป็นการประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับส่วนราชการต่างๆ ในฐานะราชการบริหารส่วนภูมิภาค ซึ่งรวมถึงราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค เช่น จังหวัด อำเภอ สำนักงานพัฒนาการจังหวัด สำนักงานแรงงานสวัสดิการและสังคมจังหวัด ศูนย์การศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัยจังหวัด หรือสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น ได้แก่ การประสานการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดร่วมกัน การประชุมเชิงนโยบายของจังหวัดร่วมกันในฐานะของตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดหรืออำเภอ การประสานด้านวิชาการ เทคโนโลยีและการสื่อสาร หรือการระดมทรัพยากรร่วมกัน เหล่านี้เป็นต้น

(2.2.4) การประสานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับหน่วยงานในส่วนกลาง เป็นการประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะที่เป็นส่วนราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นหน่วยรองรับการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาใหม่จากกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป ที่ต้องประสานกับราชการในส่วนกลาง และองค์กรมหาชน หรือองค์กรอิสระต่างๆ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เป็นต้น ลักษณะการประสานงานเป็นการประสานนโยบายเพื่อเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

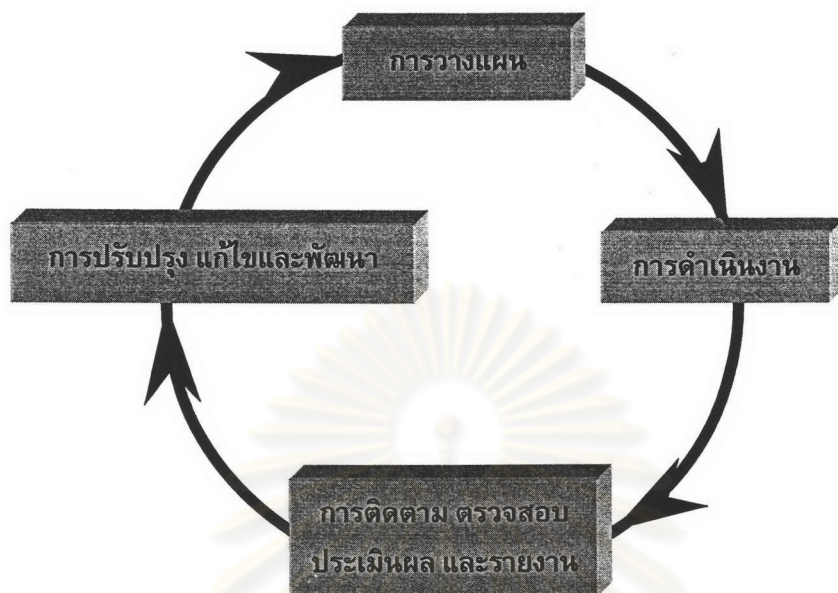
(3) การระดมสรรพกำลัง และทรัพยากรมาใช้เพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ และมีส่วนร่วมทางการศึกษาของประชาชน ทั้งภูมิปัญญา บุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี อาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์

3.7.3 ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงาน เป็นการปฏิบัติงานแบบครบวงจร กล่าวคือ ในทุกกิจกรรมของงาน จะดำเนินงานเป็นวงจร นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม ประเมินผล ตรวจสอบและรายงาน และการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา

ดังปรากฏแผนภาพขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 16 ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ตัวอย่าง งานรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานเป็นวงจร ดังนี้

ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานการรับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการรับนักเรียน

(1) จัดตั้งคณะกรรมการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปี ประกอบด้วย ผู้แทนสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษานโยบายการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของกระทรวงศึกษาธิการ

(3) ประชุมคณะกรรมการรับนักเรียนฯ เพื่อกำหนดนโยบายการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

(4) สำรวจจำนวนนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

(5) สำรวจจำนวนห้องเรียน และสถานศึกษาที่สามารถรับนักเรียนเข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสถานศึกษาของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

(6) ศึกษาความต้องการทางการศึกษาของผู้เรียนย้อนหลัง 3 ปี และข้อมูลการรับนักเรียนเข้าเรียน

(7) สำรวจข้อมูลพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรม การคมนาคม และที่ตั้งของสถานศึกษา และชุมชน เพื่อการรองรับผู้เรียน

ขั้นตอนและกระบวนการปฏิบัติงานการรับนักเรียน (ต่อ)

(8) จัดทำร่างเกณฑ์และแนวทางการรับนักเรียนของเขตพื้นที่การศึกษา และแผนการรับนักเรียน

(9) ประชุมคณะกรรมการรับนักเรียนฯ เพื่อพิจารณาเกณฑ์ แนวทางและแผนการรับนักเรียน

(10) ประกาศนโยบายเกณฑ์ แนวทางและแผนการรับนักเรียนแก่หน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชนทราบ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานรับนักเรียน

(11) สถานศึกษาระดับประถมศึกษาแจ้งข้อมูลการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ

(12) สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเตรียมการรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์แนวทาง และแผนการรับนักเรียนที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนด โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา ของสถานศึกษาขึ้นดำเนินการรับนักเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการรับนักเรียน

(13) คณะกรรมการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ติดตามผลการรับนักเรียนของสถานศึกษา โครงการตรวจเยี่ยมประชุมเพื่อรับทราบข้อมูลและปัญหา

(14) ประเมินและรายงานผลการรับนักเรียนฯ แก่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน/กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(15) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการรับนักเรียนให้ประชาชนทราบ

ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการรับนักเรียน

(16) กรณีพบปัญหา เช่น นักเรียนไม่สามารถเข้าเรียนในสถานศึกษาที่ต้องการ และหาที่เรียนไม่ได้ คณะกรรมการรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประชุมร่วมกัน เพื่อสรรหาและประสานที่เรียนที่เหมาะสมแก่ผู้เรียนภายในเขตพื้นที่การศึกษา ให้ผู้มีความประสงค์เข้าเรียนได้เข้าเรียนทุกคน

(17) นำผลการรับนักเรียนฯ เป็นข้อมูลการปรับปรุงและพัฒนาการรับนักเรียนฯ ปีต่อไป

3.7.4 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางการศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับหน่วยงานอื่น

การปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะที่เป็นตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดและเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นหน่วยงานหลักทางการศึกษาเพียงหน่วยงานเดียวของกระทรวงศึกษาธิการในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ที่ต้องนำนโยบายของรัฐและของกระทรวงศึกษาธิการไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการกำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและ

มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยว จำต้องประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับนโยบาย ระดับบริหาร และระดับปฏิบัติ ดังนี้

(1) **ระดับนโยบาย** เป็นหน่วยงานที่กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องรับนโยบายมาปฏิบัติ หรือประสานนโยบายให้เกิดการปฏิบัติ ได้แก่

(1.1) กระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรอิสระ เช่น สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการครุสภา เป็นต้น

(1.2) กระทรวงมหาดไทย ซึ่งกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร เทศบาล เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

(1.3) กระทรวงอื่นที่จัดการศึกษาหรือการศึกษาเฉพาะทาง ที่มีสถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกระทรวงคมนาคม เป็นต้น

(1.4) กระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนับสนุนการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

(2) **ระดับบริหาร** เป็นหน่วยบริหารหรือหน่วยงานกำกับดูแล ที่สำนักงานเขตพื้นที่ต้องประสานงานการบริหารไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

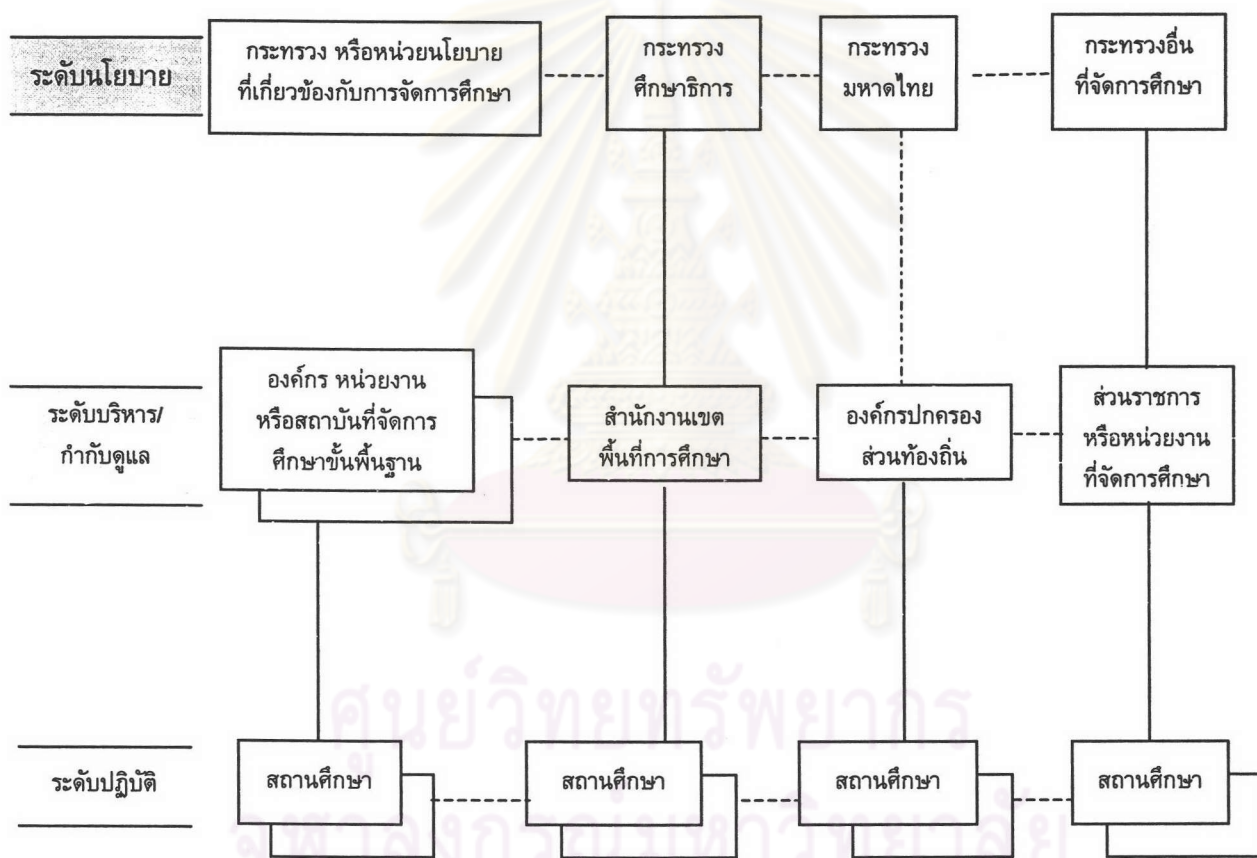
(2.1) ส่วนราชการหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาของกระทรวง/กรม เป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีความสัมพันธ์ในฐานะตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องประสานงานและเชื่อมโยงการศึกษา ขององค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าว กับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2.2) หน่วยงาน องค์กรที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการอื่นที่จัดการศึกษา เป็นหน่วยงานหรือองค์กรที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความสัมพันธ์ในฐานะที่ต้องประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

(3) **ระดับปฏิบัติ** เป็นหน่วยปฏิบัติ หรือจัดการเรียนการสอน หรือกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ สถานศึกษา บุคคล และครอบครัว

ดังปรากฏแผนภาพความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางการศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับหน่วยงานที่จัดการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับนโยบาย ระดับบริหาร และระดับปฏิบัติ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 17 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงทางการศึกษาระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับหน่วยงานที่จัดการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ระดับนโยบาย ระดับบริหาร และระดับปฏิบัติ

หมายเหตุ

- หมายถึง บังคับบัญชา และกำกับดูแล
- หมายถึง กำกับดูแล
- หมายถึง ประสานงาน

ระบบย่อยด้านเทคนิค

3.8 ความรู้และเทคโนโลยี

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พึ่งค้ำนึ่งถึงการนำความรู้และเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ ที่ต้องส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ในงานที่ปฏิบัติ และแสวงหาความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง และมีทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน โดยการ

3.8.1 จัดองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานทุกคนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นระบบ การเป็นนายเหนือตัวเอง การมีแบบแผนความคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วม และการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม

3.8.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเทคนิควิธีการปฏิบัติงานใหม่อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การฝึกอบรม การให้เรียนรู้งานใหม่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งระหว่างบุคคลและระหว่างหน่วยงาน การศึกษาดูงาน การใช้สื่อทางไกล เป็นต้น

3.8.3 จัดระบบสารสนเทศเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในส่วนกลาง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในเขตพื้นที่การศึกษา โดยค้ำนึ่งถึงฐานข้อมูลทางการศึกษาที่บูรณาการกับข้อมูลสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง การปกครองภายในท้องถิ่น

3.8.4 จัดให้มีศูนย์สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและบริการทางการศึกษาแก่หน่วยงาน สถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

ระบบย่อยด้านจิตสังคม

3.9 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องมีภาวะผู้นำทางการบริหารทั้งด้านคุณลักษณะส่วนตัวและพฤติกรรมการบริหาร เรียงลำดับดังนี้

ก. คุณลักษณะส่วนตัว

- (1) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และสื่อสารวิสัยทัศน์แก่ผู้อื่นได้ โดยเฉพาะวิสัยทัศน์การอำนวยความสะดวกแก่สถานศึกษา ในฐานะที่เป็นนิติบุคคล
- (2) มีความรู้ ความสามารถ และรอบรู้ทางวิชาการ
- (3) มีทักษะการตัดสินใจ
- (4) มีเจตคติที่ดี เชื่อมั่นต่อการเปลี่ยนแปลง และการปฏิรูปการศึกษา
- (5) มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์และมีคุณธรรม
- (6) มีความสามารถในการต่อรอง และการประสานงาน

- (7) อุทิศตน จริงจัง และตั้งใจปฏิบัติงาน
- (8) มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ
- (9) มีมนุษยสัมพันธ์ในการบริหาร และมีความเอื้ออาทรผู้ร่วมงาน
- (10) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ

ข. พฤติกรรมการบริหาร

- (1) บริหารงานโดยเน้นการมีส่วนร่วม และทำงานเป็นทีม
- (2) บริหารงานอย่างเป็นระบบ ยึดเป้าหมายและแผน
- (3) บริหารงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้
- (4) ยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
- (5) ยอมรับข้อผิดพลาดและแก้ไขปัญหาร่วมกัน
- (6) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และสามารถจัดการความเปลี่ยนแปลงได้
- (7) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ
- (8) สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ
- (9) คิดริเริ่มสร้างสรรค์การปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ระบบย่อยด้านการจัดการ

3.10 การกำหนดจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษา มีสาระประกอบด้วย

- จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- จัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ
- จัดการศึกษาให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและประชาชน
- ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- เสริมสร้างศักยภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

3.11 การวางแผน

การวางแผน หมายถึง การเตรียมการปฏิบัติงานหรือการคาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อนำไปสู่ผลสำเร็จของงานตามเป้าหมาย โดยการกำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ และการพัฒนาแผนย่อยเพื่อการบูรณาการและประสานกิจกรรมการดำเนินงาน

3.11.1 หลักการ

(1) หลักการมีส่วนร่วม เป็นการวางแผนที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบผลการดำเนินงานตามแผน

(2) หลักความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น เป็นการวางแผนที่คำนึงถึงปัญหาและความต้องการของหน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชน ซึ่งเป็นผู้รับบริการทางการศึกษาตามเป้าหมาย

(3) หลักการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการวางแผนที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การวางแผนจึงต้องมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายมากที่สุด

3.11.2 แผนที่ทำได้แก่ แผนกลยุทธ์ แผนพัฒนา และแผนปฏิบัติการ

3.11.3 วิธีการวางแผน เป็นการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานจัดทำแผนแต่ละประเภท

3.11.4 ขั้นตอนการวางแผน

(1) สำรวจและจัดทำข้อมูลทางการศึกษาและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ ข้อมูลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การเมือง การปกครอง ภายในเขตพื้นที่การศึกษา

(2) วิเคราะห์นโยบายของรัฐ นโยบายทางการศึกษา นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการทางการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขและพัฒนา

(3) จัดทำร่างแผนแต่ละประเภท กำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรม โดยประสานแผนร่วมกับสถานศึกษา หน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษาที่เกี่ยวข้อง

(4) เสนอร่างแผนต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

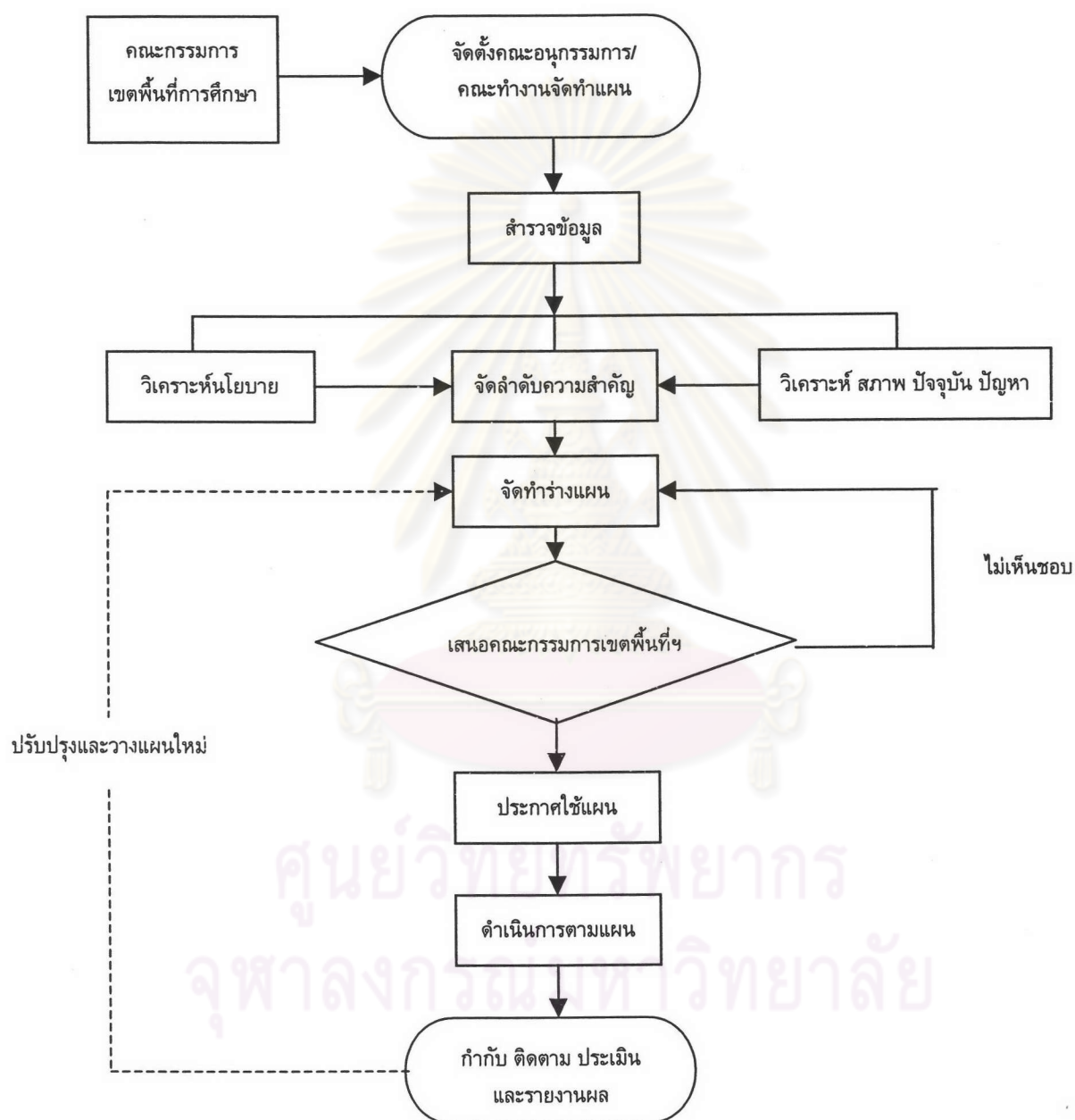
(5) ประกาศใช้แผน และจัดส่งให้สถานศึกษา หน่วยงานในเขตพื้นที่ และหน่วยงานต้นสังกัดทราบ

(6) ดำเนินการตามแผน

(7) กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

(8) ปรับปรุงแผน และวางแผนใหม่ เมื่อพบว่าแผนไม่บรรลุเป้าหมาย หรือไม่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา หรือต้องการริเริ่มงานใหม่
 ดังปรากฏแผนภาพขั้นตอนการวางแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 18 ขั้นตอนการวางแผนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.12 การจัดองค์การ

การจัดองค์การ หมายถึง การจัดระเบียบของงานและบุคลากรให้สอดคล้องกับโครงสร้าง และหน้าที่ความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างประสานสัมพันธ์กัน

3.12.1 การกำหนดลักษณะงานและหน้าที่ความรับผิดชอบของงาน โดยกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของงานตามโครงสร้างการแบ่งงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแบ่งงานตามความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติตามกลุ่มงานและตำแหน่งงาน

3.12.2 การจัดสายการบังคับบัญชา

ก. หลักการ

(1) หลักเอกภาพการบังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาจะรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว

(2) หลักลักษณะงานใกล้เคียงกัน อยู่ในการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาเดียวกัน

(3) หลักมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ผู้บังคับบัญชามอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตามความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดความรวดเร็วและคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

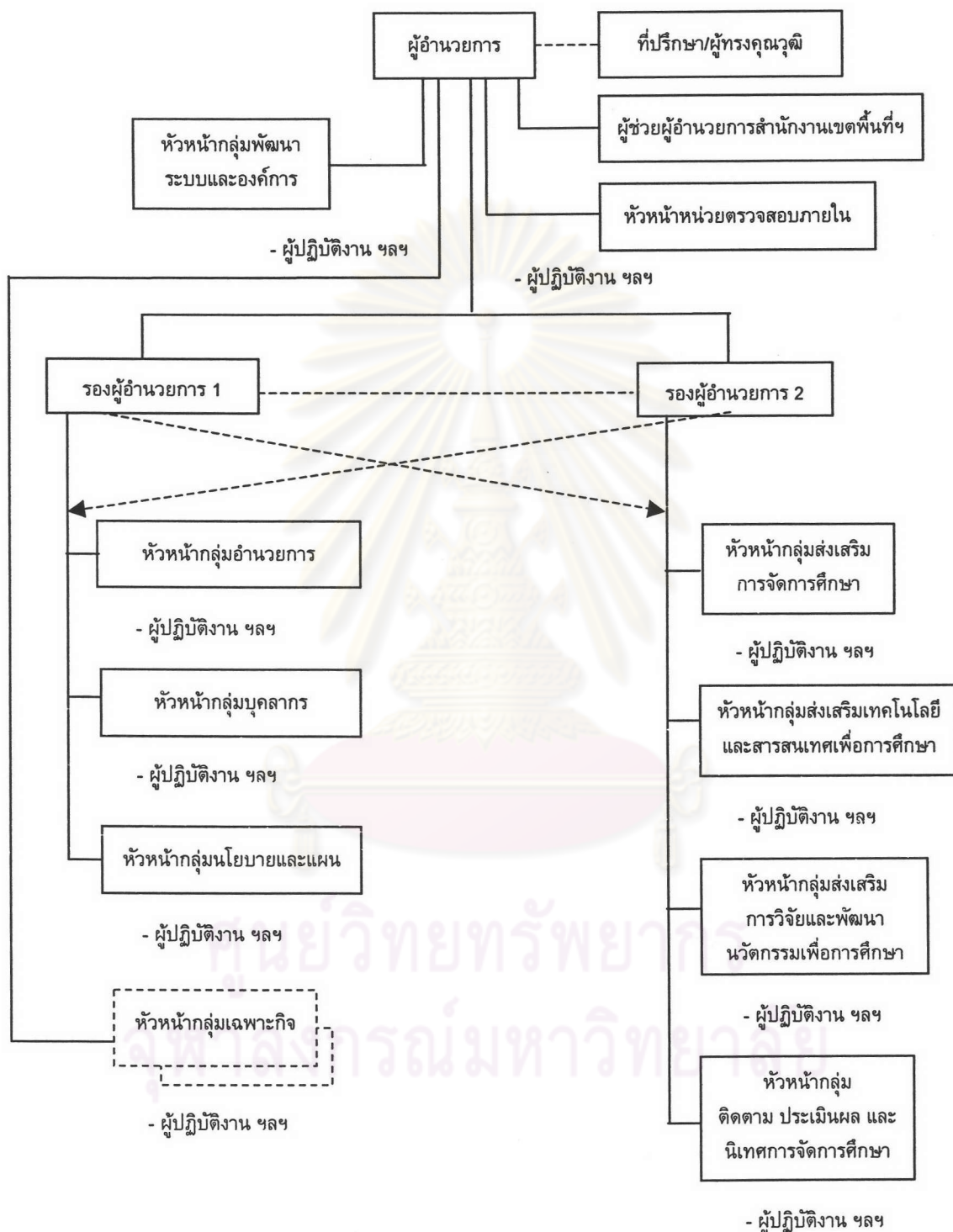
(4) หลักความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาตามสายงานหลักสามารถร่วมปฏิบัติงานตามโครงการ กิจกรรม ต่างสายงานตามความชำนาญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและความสำเร็จของงาน

ข. วิธีการ จัดสายการบังคับบัญชาเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

- (1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (3) หัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้าโครงการ
- (4) ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่ม/โครงการ
- (5) ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่ม

ดังปรากฏแผนภาพสายการบังคับบัญชาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 19 สายการบังคับบัญชาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ดังมี สารสำคัญดังนี้

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา บังคับบัญชาข้าราชการในสำนักงานตามสายการบังคับบัญชาดังนี้

1. หัวหน้าส่วนงานที่ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบและองค์การ และหัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน

1.1 หัวหน้ากลุ่มงานพัฒนาระบบและองค์การ บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่มงาน

1.2 หัวหน้าหน่วยตรวจสอบภายใน บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่มงาน

1.3 หัวหน้าโครงการ บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในโครงการ

2. รองผู้อำนวยการสำนักงาน ได้แก่

2.1 รองผู้อำนวยการ 1 บังคับบัญชาหัวหน้ากลุ่ม และผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มอำนาจการ และกลุ่มบุคลากร และหัวหน้า และผู้ปฏิบัติงานโครงการ

(1) หัวหน้ากลุ่มงานอำนาจการ บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

(2) หัวหน้ากลุ่มงานบุคลากร บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานในกลุ่ม

(3) หัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

2.2 รองผู้อำนวยการ 2 บังคับบัญชาหัวหน้ากลุ่ม และผู้ปฏิบัติงานในกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการศึกษา และกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา

(1) หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

(2) หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการศึกษา บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

(3) หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมเพื่อการศึกษา บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

(4) หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติงานภายในกลุ่ม

หมายเหตุ กรณีที่มีภารกิจปฏิบัติเฉพาะกิจ ผู้ปฏิบัติงานในแต่ละกลุ่มงานสามารถร่วมปฏิบัติงานตามภารกิจนั้นๆ โดยมีสายการปฏิบัติขึ้นต่อหัวหน้าผู้ปฏิบัติเฉพาะกิจ ดังกล่าว

สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาที่มีลักษณะพิเศษ อาจจัดสายการบังคับบัญชาในทำนองเดียวกับเขตพื้นที่ปกติ และจัดสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ

3.12.3 การจักระบบการสื่อสาร

การจักระบบการสื่อสาร หมายถึง การจักระบบการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดความสะดวก คล่องตัว และความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงาน โดย

- (1) จัดทำแผนผังและสายการปฏิบัติงาน แผนผังการบังคับบัญชา แผนผังบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน
- (2) จัดบรรยายภาคให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งด้านอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และวัสดุครุภัณฑ์ที่ทันสมัย
- (3) จัดกลุ่มงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน อยู่ในสถานที่เดียวกันเพื่อสะดวกต่อการประสานงาน
- (4) จัดให้มีผู้รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์และอำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลแก่ผู้รับบริการ
- (5) นำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว

3.13 การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการบริหารเกี่ยวกับบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การสรรหา การพัฒนา การบำรุงรักษา การประเมิน การตอบแทนผลการทำงาน การควบคุมให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย และการให้พ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน

ในที่นี้ จะนำเสนอรูปแบบเฉพาะการสรรหา การพัฒนา และการบำรุงรักษาบุคลากร ดังนี้

3.13.1 การสรรหาบุคลากร

การสรรหาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการให้ได้มาซึ่งบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้ปฏิบัติงาน ด้วยหลักและวิธีการ โดยสรุป ดังนี้

ก. หลักการ

- (1) หลักคุณภาพ ความรู้ ความสามารถโดยคำนึงถึงคุณภาพ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์สอดคล้องกับตำแหน่งและหน้าที่ความรับผิดชอบ
- (2) หลักคุณธรรม โดยคำนึงถึงความถูกต้อง บริสุทธิ์ ยุติธรรม ในการสรรหา ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมืองหรือทางฝ่ายบริหาร
- (3) หลักความเสมอภาค โดยคำนึงถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคล การได้รับการปฏิบัติและคุ้มครองสิทธิในการได้รับการสรรหาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

(4) หลักความโปร่งใส คำนี้ถึงความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอนของการสรรหา

(5) หลักการสรรหาความต้องการที่แท้จริง กล่าวคือ หน่วยงานสถานศึกษาใดต้องการบุคลากรประเภทและคุณลักษณะใด ต้องสรรหาตามประเภทตำแหน่งและคุณลักษณะนั้น

ข. ขั้นตอนและวิธีการสรรหา

(1) จัดตั้งคณะกรรมการสรรหาบุคลากรตามที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด โดยการมีส่วนร่วมของผู้แทนหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(2) กำหนดเกณฑ์และวิธีการสรรหาของบุคลากรแต่ละตำแหน่ง/ประเภท ด้วยความโปร่งใส สอดคล้องกับหลักความรู้ ความสามารถ และหน้าที่ความรับผิดชอบ

(3) ดำเนินการสรรหาโดยวิธีการสอบแข่งขัน การคัดเลือก หรือการประเมินความเหมาะสม แล้วแต่กรณี

(4) ประกาศผลการสรรหาด้วยความโปร่งใส และเผยแพร่ต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(5) ดำเนินการบรรจุและ/หรือแต่งตั้งตามขั้นตอนที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด แล้วแต่กรณี

(6) ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงานสรรหา

3.13.2 การพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร ควบคู่กับการสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ เพื่อประสิทธิผลของงาน

ก. หลักการ

(1) หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงมาตรฐาน ตำแหน่ง ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทศนคติที่จำเป็นต่อการปฏิบัติภารกิจหน้าที่

(2) หลักการจัดสรรเนื้อหาและกระบวนการพัฒนาที่มุ่งผลจริง และเกิดผลตามเป้าหมายที่กำหนด

(3) หลักจัดกระบวนการพัฒนาที่หลากหลายตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลจริง โดยมีการประเมินผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงแก้ไข

(4) หลักการระดมและใช้ทรัพยากรร่วมกันของหน่วยงาน สถานศึกษา ในการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดความประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

(5) หลักความร่วมมือ โดยร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน เขตพื้นที่ การศึกษาอื่นในการพัฒนาบุคลากร

ข. ขั้นตอนการพัฒนา

(1) จัดทำแผนพัฒนาบุคลากร โดยการจัดตั้งคณะทำงานวางแผนพัฒนาบุคลากรทุกระดับ และประเภท โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายการพัฒนา ระยะเวลาที่แน่นอนในการพัฒนา และวิธีดำเนินการพัฒนาด้วยกระบวนการที่หลากหลาย

(2) ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผนที่กำหนด

(3) ประเมินผลการพัฒนาบุคลากรเป็นระยะตามกิจกรรม และในภาพรวมเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือแผน โดยเป็นการประเมินทั้งภายในและภายนอก การประเมินภายในเป็นการประเมินหลักสูตร และผลของการพัฒนาบุคลากรจากผลการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของผู้ร่วมปฏิบัติงานการประเมินภายนอกประเมินจากความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อผลการปฏิบัติงาน

ค. วิธีการพัฒนา

(1) ฝึกอบรม เป็นการฝึกอบรมให้ความรู้ตามสภาพปัญหาและความต้องการการฝึกอบรมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยร่วมกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชนที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะซึ่งอาจเป็นการระดมงบประมาณร่วมกันหรือการจ้างตามความเหมาะสม โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอบรมด้วยสื่อทางไกล การอบรมในห้องปฏิบัติการ การอบรมจากสภาพการปฏิบัติงานจริง เป็นต้น

(2) ประชุมชี้แจง เป็นการสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานตามนโยบาย แนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือตามนโยบายของรัฐหรือส่วนกลาง และให้ได้ข้อสรุปในการดำเนินงาน

(3) สัมมนา เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้ได้แนวคิดและแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงาน

(4) จัดทำคู่มือและแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนตรงกัน มีคู่มือและแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อให้การปฏิบัติงานตามเป้าหมายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวดเร็วขึ้น ซึ่งมีทั้งคู่มือที่ส่วนกลาง และหรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำขึ้น

(5) นิเทศ ให้คำปรึกษา แนะนำ เป็นการสร้างความกระจำและช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงาน ซึ่งกระทำโดยผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานหรือบุคคลภายนอก

(6) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน แก้ปัญหาร่วมกัน และร่วมรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานร่วมกัน

(7) จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มงาน และระหว่างหน่วยงานหรือเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้ได้ความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน

(8) จัดให้มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนการทำงาน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้งานอย่างเป็นระบบ การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเตรียมตัวเพื่อการเลื่อนระดับที่สูงขึ้น

(9) จัดส่งไปศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ คุณวุฒิ ทักษะและเสริมสร้างศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน

(10) พาไปดูงาน เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และเป็นการเปิดโลกทัศน์เพื่อนำความรู้และประสบการณ์มาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน

3.13.3 การบำรุงรักษา

การบำรุงรักษาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการให้บุคลากรคงอยู่กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยความจงรักภักดี มีความพึงพอใจ และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ก. หลักการ

(1) หลักการตอบแทน โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานที่ต้องมีการตอบแทนด้วยความเป็นธรรม มีเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบอย่างเหมาะสม และเป็นที่พึงพอใจของทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน

(2) หลักความคุ้มค่า โดยคำนึงถึงการปฏิบัติงานด้วยความคุ้มค่า ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย ผลงานมีคุณภาพ มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการปฏิบัติงาน

(3) หลักการบำรุงรักษาขวัญกำลังใจ โดยคำนึงถึงขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน มีกระบวนการจูงใจผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ให้เกิดความจงรักภักดี และปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและพึงพอใจ

ข. วิธีการ

(1) มีการพิจารณาความดีความชอบ โดยจัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ การจัดทำเกณฑ์โดยคำนึงถึงมาตรฐานตำแหน่งคุณภาพของงาน และความโปร่งใส การกำหนดให้มีดัชนีชี้วัดผลงานที่ตรงกับสาระของงาน ปราศจากอคติ มีกระบวนการประเมินผลงาน และความดีความชอบที่เป็นธรรม มีหลักฐานชัดเจน และเปิดโอกาสให้ผู้ได้รับการพิจารณาหรือประเมิน มีโอกาสชี้แจงให้ข้อเท็จจริงประกอบ

(2) ให้รางวัล ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานดีเด่น โดยจัดทำโครงการยกย่องผู้มีผลงานดีเด่นประจำปีหรือกรณีพิเศษ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานสรรหาผู้มีผลงานดีเด่นที่มาจากทุกส่วนงาน

(3) ให้คำชมเชย เมื่อปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จในโอกาสอันควร

(4) ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ เมื่อมีการทำงานผิดพลาด และหาทาง

แก้ไขร่วมกัน

(5) ให้ความเอาใจใส่ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือและร่วมหาทางออก เมื่อผู้ปฏิบัติงานประสบปัญหา ทั้งด้านการปฏิบัติงานและด้านส่วนตัว

(6) มอบหมายงานที่ทำทลายความสามารถให้ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในงานที่ทำ และร่วมแก้ไขเมื่องานประสบปัญหา

(7) สนับสนุนให้ได้มีโอกาสเลื่อนระดับตำแหน่ง หรือโยกย้ายการปฏิบัติงานที่มีโอกาสก้าวหน้า ด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม

(8) จัดตั้งกองทุนสวัสดิการแก่บุคลากร เพื่อช่วยเหลือบุคลากรในโอกาสต่าง ๆ เช่น เมื่อบุคลากรประสบปัญหาทางการเงิน เจ็บป่วย ฯลฯ โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดหาทุนและบริหารทุน เป็นต้น

3.14 การบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณ หมายถึง การบริหารเกี่ยวกับงบประมาณตั้งแต่การวางแผนงบประมาณ การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ การใช้จ่ายงบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณ และการรายงานผลการบริหารงบประมาณ

ก. หลักการ

(1) หลักการกระจายอำนาจ เป็นการบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงการกระจายอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการ และมอบอำนาจของผู้บริหารให้แก่ ผู้บริหารระดับรองลงมา หรือผู้ปฏิบัติงานในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องตัวและเหมาะสม สามารถบริการทางการเงินและงบประมาณแก่หน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีคุณภาพ

(2) หลักความเสมอภาค เป็นการบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษาที่จะได้รับการจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

(3) หลักความโปร่งใส เป็นการบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ต่อผลและทรัพยากรที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

(4) หลักบริหารงานมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงผลผลิตและผลลัพธ์ของงานทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงบประมาณดำเนินการ ประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

(5) หลักการระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา เป็นการบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงศักยภาพและคุณค่าของทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และระดมมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อลดต้นทุนการผลิต และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข. วิธีการ

(1) มีการวางแผนงบประมาณ โดยคำนึงถึงแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และแผนอื่นที่เกี่ยวข้องตามสภาพความต้องการจำเป็นของหน่วยงานสถานศึกษา นโยบายด้านงบประมาณ นโยบายการพัฒนาการศึกษาของประเทศ และเขตพื้นที่การศึกษาที่สอดคล้องกับภารกิจตามลำดับความสำคัญ

(2) มีการจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณ โดยการทำหนดเกณฑ์การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อย่างเหมาะสม จากการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำเกณฑ์ที่มาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเป็นธรรม

(3) มีการใช้จ่ายงบประมาณ เป็นไปตามแผนงาน โครงการ กรณีที่มีปัญหาและความจำเป็นเร่งด่วน ที่จำเป็นต้องแก้ไขเกี่ยวกับการจัดการศึกษา สามารถโอนงบประมาณข้ามหมวดกันได้ ทั้งนี้ การโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อเป้าหมายและแผนงานที่ได้กำหนดไว้

(4) มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ทั้งการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ และติดตามผลผลิตที่เกิดจากการใช้งบประมาณเพื่อการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงาน บนพื้นฐานของความประหยัด คุ่มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องและเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณ

(5) มีการรายงานผลการบริหารงบประมาณแก่ผู้บังคับบัญชา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น งบประมาณที่จัดสรรให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นงบประมาณแบบวงเงินรวม ที่ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินของรัฐ 7 ประการ ที่ต้องมีการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ควบคู่กับการพัฒนาความสามารถการบริหารจัดการทางการเงิน และการรายงานผลการดำเนินงาน ดังนี้

- (1) การวางแผนงบประมาณ
- (2) การคำนวณต้นทุนการผลิต
- (3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง
- (4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ
- (5) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน
- (6) การบริหารทรัพย์สิน
- (7) การตรวจสอบภายใน

3.15 การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทางวิชาการ นับตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาสาระของหลักสูตร การนิเทศ การติดตามประเมินผล การปรับปรุงพัฒนา และการให้บริหารทางวิชาการแก่หน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชน

13.15.1 หลักการ

(1) หลักคุณภาพ เป็นการบริหารงานวิชาการที่คำนึงถึงคุณภาพของงานวิชาการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา และผู้เรียน

(2) หลักความร่วมมือและเครือข่ายทางวิชาการ เป็นการบริหารงานวิชาการที่คำนึงถึงความร่วมมือของหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษา ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลและผืนักกำลังกัน เป็นเครือข่ายทางวิชาการ

(3) หลักการกระจายอำนาจ เป็นการบริหารงานวิชาการที่รองรับการกระจายอำนาจจากกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล

13.15.2 ขอบข่ายงานวิชาการ

ขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ การพัฒนาโยบายและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนางานด้านวิชาการและการจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา การนิเทศ ติดตาม และประเมินผล การศึกษา

13.15.3 วิธีการ

(1) ศึกษาขอบข่ายงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนโยบายทางการศึกษา และงานวิชาการ ของกระทรวงศึกษาธิการ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการทางวิชาการของหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในท้องถิ่น

(2) จัดทำแผนพัฒนาวิชาการ ร่วมกับเครือข่าย ได้แก่ หน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าหมาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ

(3) ประสานงานกับหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินงานตามแผน เช่น การพัฒนาสาระของหลักสูตรสถาน

ศึกษา การประชุมปฏิบัติการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การวิจัยต้นแบบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เหล่านี้เป็นต้น

(4) นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานตามแผน

(5) หน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำผลที่ได้จากการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงาน

(6) รายงานผลการบริหารและการพัฒนางานวิชาการแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

(7) ปรับปรุงและพัฒนางานวิชาการ และวางแผนพัฒนาวิชาการขึ้นใหม่ ให้สอดคล้องกับนโยบาย สภาพปัญหาและความต้องการของหน่วยงาน สถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.16 การกำกับควบคุม

การกำกับควบคุม หมายถึง มาตรการดำเนินงานตามแผนงานที่วางไว้ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งประกอบไปด้วยการกำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินเพื่อการปรับปรุง พัฒนา และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมใหม่ให้เหมาะสม

ก. หลักการ

(1) หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการกำกับควบคุมที่คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของงาน งานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความคุ้มค่ากับการลงทุน เกิดความพึงพอใจ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้รับบริการทั้งสถานศึกษา หน่วยงานที่จัดการศึกษาและประชาชน

(2) หลักความโปร่งใส เป็นการกำกับควบคุมที่คำนึงถึงความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ มีการรายงานและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้รับทราบข้อมูลร่วมกัน เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

(3) หลักการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เป็นการกำกับควบคุมที่คำนึงถึงการนิเทศ ให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ปัญหา และพัฒนา เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข. องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการกำกับควบคุมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(1) องค์กร

(1.1) คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลการจัดการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

(1.2) คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นองค์กรที่กำหนดขึ้นตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติระเบียบ

บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์วิจัย นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการบริหารและการดำเนินการ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการเตรียมการรับการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลจากหน่วยงานภายนอก โดยมีกลุ่มติดตาม ประเมินผล และนิเทศการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ ตามโครงสร้างการแบ่งงานที่ได้กำหนดขึ้น

(1.3) หน่วยตรวจสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนงานที่เกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารราชการเงิน การบริหารพัสดุและทรัพย์สิน การบริหารงานด้านอื่น ๆ ตลอดจนการตรวจสอบบัญชี การวิเคราะห์ประเมินความเพียงพอและประสิทธิผลการควบคุมภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งการรายงานการตรวจสอบและข้อเสนอแนะ

(2) บุคลากร

- (2.1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2.2) รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2.3) ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- (2.4) หัวหน้ากลุ่มในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ในทางปฏิบัติองค์กรที่เป็นคณะกรรมการตาม (1.1) และ (1.2) เป็นองค์กรกำกับควบคุมที่มุ่งผลการจัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยภาพรวม และองค์กรตาม (1.3) เป็นองค์กรหรือส่วนงานที่มุ่งผลทางการบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำหรับบุคลากร คือ ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสำนักงาน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและหัวหน้ากลุ่มหรือโครงการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้มีหน้าที่ในการกำกับควบคุมการปฏิบัติงานในความรับผิดชอบโดยตรง ตามสายการบังคับบัญชาหรือตามที่ได้รับมอบอำนาจหรือมอบหมาย

ค. วิธีการกำกับควบคุม

(1) การติดตาม เป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าและปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสำนักงาน เพื่อกระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งกระทำโดยการประชุม สัมมนา การระดมความคิดเห็น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการรายงานผล เป็นต้น

(2) การประเมินผล เป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของนโยบายและเป้าหมายการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยการจัดทำมาตรฐานและตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน การเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย การสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

(3) การตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ความถูกต้องตามเป้าหมายและการตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน และผลสัมฤทธิ์ของงาน

(4) การนิเทศ เป็นการนิเทศการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ป้องกันปัญหา และเกิดการปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยการให้ความรู้ คำแนะนำ ปรึกษา และจัดกิจกรรม สนับสนุนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ง. ขั้นตอนการกำกับควบคุม

(1) จัดทำมาตรฐานและตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อม ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต

(2) จัดทำแผนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาที่ครอบคลุมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ภารกิจ พันธกิจ และแผนงาน โครงการ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และดำเนินการตามแผน

(3) วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่วางไว้

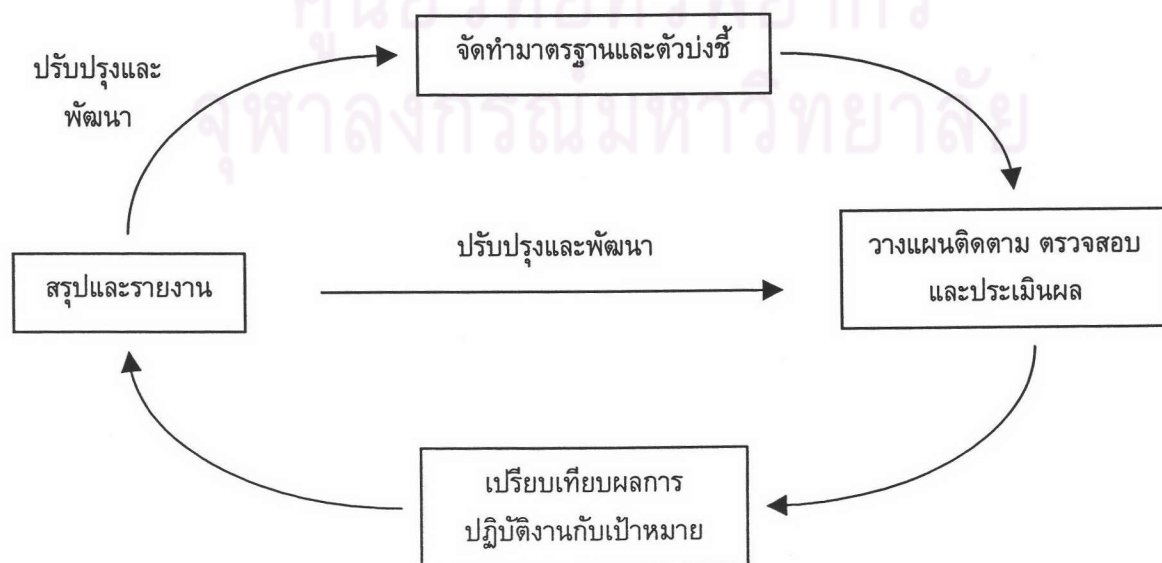
(4) สรุปและรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้บังคับบัญชา หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(5) มีการใช้ประโยชน์จากผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษา

(6) มีการปรับปรุงและพัฒนาผลการดำเนินงานตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้การปฏิบัติงาน หรือการปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้การปฏิบัติงานใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ดังปรากฏแผนภาพขั้นตอนการกำกับควบคุมการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 20 ขั้นตอนการกำกับควบคุมการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. ผลผลิตการจัดการศึกษา

ผลผลิตการจัดการศึกษา เป็นผลที่ได้จากการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนี้

4.1 ประสิทธิภาพ

4.1.1 ความร่วมมือ เกิดความร่วมมือกันปฏิบัติงานทั้งระหว่างภายในสำนักงาน และภายนอกสำนักงาน เกิดเครือข่ายการจัดการศึกษาทั้งสถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคม อื่นๆ ที่จัดการศึกษา

4.1.2 คุณภาพ เกิดการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพในทุกขั้นตอน และเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

4.1.3 ความคุ้มค่า เกิดผลผลิตของการจัดการศึกษา คุ้มค่ากับการลงทุนทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และเวลาของการดำเนินงาน

4.2 ประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ดังนี้

4.2.1 ผลทางตรง

(1) ประชาชนทุกคนภายในเขตพื้นที่การศึกษาได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างมีคุณภาพ เสมอภาค โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

(2) บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งได้รับการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ

(3) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง ได้รับการส่งเสริมศักยภาพให้เกิดความเข้มแข็งในการจัดการเรียนการสอน

(4) ความโปร่งใส เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นเพื่อการตัดสินใจทางการบริหาร มีการทำงานเป็นทีม มีการร่วมคิดร่วมปฏิบัติ ร่วมรับทราบและร่วมแก้ไขปัญหา มีการเผยแพร่ข้อมูลทางการบริหารอย่างเหมาะสม ประชาชนมีส่วนร่วม เสนอความเห็น และรับทราบข้อมูลอย่างเปิดเผย

(5) ความพึงพอใจ เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านผลการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าในอาชีพ ผู้รับบริการ ได้แก่ สถานศึกษา หน่วยงานที่จัดการศึกษา และประชาชน มีความพึงพอใจในการให้บริการทางการศึกษา และผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4.2.2 ผลลัพธ์

ผู้เรียนและประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สังคมมีความสงบสุข ประเทศชาติมีความสามารถในการแข่งขัน และมีการพัฒนา รอบด้านอย่างยั่งยืน

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา

การให้ข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา เป็นการนำผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามาเป็นข้อมูลในการปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายและความยั่งยืน

5.1 หลักการ

5.1.1 หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่คำนึงถึง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่นำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าหมาย

5.1.2 หลักความโปร่งใส เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่คำนึงถึงความโปร่งใส ชัดเจน ไม่คลุมเครือ หน่วยงานและสาธารณชนมีส่วนร่วมและมีโอกาสรับทราบผลการจัดการศึกษา

5.1.3 หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ของงานตามเป้าหมาย

5.2 วิธีการ

5.2.1 รายงานผล โดยการจัดทำเอกสาร การประชุม การสัมมนา การใช้สื่อเทคโนโลยีและการสื่อสารประกอบการรายงาน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

5.2.2 ประชาสัมพันธ์ผลงาน โดยการจัดให้มีหน่วยประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ ข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การจัดนิทรรศการแสดงผลงาน การจัดทำ website เผยแพร่ข้อมูลทางเครือข่ายสากล การนำเสนอทางสื่อมวลชนทั้งส่วนกลางและของท้องถิ่น การออกเสียงตามสาย ของชุมชนในเขตเมืองและท้องถิ่น การจัดทำเอกสาร แผ่นพับ วารสารรายเดือน เป็นต้น

6. ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน

รูปแบบการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว มียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่นำไปสู่ผลสำเร็จ ดังนี้

6.1 ยุทธศาสตร์การทำงานแบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม แม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะถูกกำหนดขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติ

ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 ที่เป็นหน่วยงานส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ภารกิจที่ปฏิบัติเป็นภารกิจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษา ผ่านองค์กร หน่วยงาน และสถานศึกษา และต้องมีความสัมพันธ์กับส่วนราชการ หน่วยงาน องค์กรและสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ในพื้นที่ การทำงานแบบเครือข่ายและการมีส่วนร่วม จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะทำให้ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบรรลุเป้าหมายตามภารกิจที่กำหนด

6.2 ยุทธศาสตร์การประสานงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำเป็นต้องประสานงานกับส่วนราชการ สถานศึกษา หน่วยงาน องค์กร และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษาที่ต้องนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ยุทธศาสตร์การประสานงาน เพื่อสร้างการยอมรับ สร้างความเข้าใจในภารกิจที่ปฏิบัติ ทั้งการประสานงานอย่างเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

6.3 ยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร เขตพื้นที่การศึกษาที่มีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดหรืออำเภอ เป็นศูนย์กลางที่เมืองค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ ทั้งของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งอยู่ ทั้งด้านการเมือง การปกครอง เกษตร อุตสาหกรรม การบริการ และอื่นๆ รวมทั้งความห่างไกลระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาอื่นๆ จึงยากที่จะดำเนินภารกิจการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา และการเผยแพร่ข้อมูลทางการศึกษาให้เข้าถึงหน่วยงาน และประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องนำมาเป็นเครื่องมือในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการวางแผน การใช้ การปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้การศึกษาเข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง

6.4 ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการยุคข้อมูลข่าวสารและความโปร่งใส จึงต้องทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารทางการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา ให้ประชาชนเข้าถึงการศึกษาได้ในทุกโอกาสและทุกสถานที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงต้องใช้ยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือและกลไกการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งทางสื่อสารมวลชน บุคคล และเทคโนโลยีต่างๆ

6.5 ยุทธศาสตร์การแข่งขันและการประกันคุณภาพ การแข่งขันและการประกันคุณภาพเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเผชิญกับการแข่งขันกับองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ การปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อก้าวให้ทันความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การเป็นผู้นำทางการศึกษา การมีวิสัยทัศน์รอบด้าน การคำนึงถึงความต้องการของลูกค้าหรือผู้รับบริการ คือ หน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชน ด้วยการจัดการที่มีคุณภาพจึงเป็นความจำเป็นที่จะทำให้องค์กรสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และมีศักดิ์ศรี

6.6 ยุทธศาสตร์การทำงานที่เน้นคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ด้วยวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มุ่งมั่นสู่ความเป็นผู้นำทางการศึกษา และผู้นำแห่งการเรียนรู้ การทำงานที่เน้นคุณภาพจึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการบริหารจัดการสำนักงานเขตใหม่ ที่บุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่คณะกรรมการ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ และผู้ปฏิบัติงานทุกระดับ จะต้องเน้นคุณภาพของงานเป็นสำคัญ เพื่อสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้นในฐานะองค์กรผู้นำทางการศึกษาและผู้นำแห่งการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

7. การกำหนดประเภทของรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

จากการนำเสนอสาระและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกรูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทปกติ และ (2) รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทที่มีลักษณะพิเศษ กล่าวคือ

(1) รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทปกติ

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทปกติ เป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดขึ้นตามปริมาณและคุณภาพของงานที่เป็นไปตามสภาพแวดล้อมปกติ ที่มีขนาดของ ความพอดี ความเหมาะสมด้านจำนวนสถานศึกษา ภูมิศาสตร์ การคมนาคม พื้นที่ และลักษณะทางการปกครอง รวมทั้งปัจจัยทางการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน

(2) รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทที่มีลักษณะพิเศษ

รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประเภทที่มีลักษณะพิเศษ เป็นเขตพื้นที่ที่กำหนดขึ้นตามสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และสภาพภูมิศาสตร์ ที่จำต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ เป็นพิเศษ ขนาดของพื้นที่และโครงสร้างการแบ่งงาน เป็นไปตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม เช่น พื้นที่ยากจน ทุรกันดาร พื้นที่ชายแดนของประเทศ พื้นที่ชนเผ่าต่างศาสนาและวัฒนธรรม พื้นที่ภูเขา เกาะแก่ง หรือพื้นที่เพื่อการทดลองศักยภาพภายในเขตพื้นที่เป็นพิเศษตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นไปตามหลักความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น ๆ

รูปแบบทั้ง 2 ประเภท มีความแตกต่างกันตามประเด็นของการจัดการศึกษา ดังปรากฏตามแผนภาพ ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 21 เปรียบเทียบประเด็นการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
รูปแบบปกติ และรูปแบบที่มีลักษณะพิเศษ

ประเด็นการจัดการศึกษา	รูปแบบปกติ	รูปแบบที่มีลักษณะพิเศษ
สภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> ● สภาพแวดล้อมปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> ● สภาพแวดล้อมแตกต่างจากปกติทั้งด้านภูมิศาสตร์ การคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น พื้นที่ภูเขา ชายแดน ทุรกันดาร ความยากจน และความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น
ปัจจัยการจัดการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามปริมาณและคุณภาพของงาน 	<ul style="list-style-type: none"> ● ได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษตามสภาพแวดล้อม ปัญหา ความต้องการทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และวัสดุครุภัณฑ์
กระบวนการจัดการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามนโยบาย สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามนโยบาย สภาพแวดล้อม ปัญหา และความต้องการที่มีความแตกต่างจากปกติ
ผลผลิตการจัดการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีความพิเศษแตกต่างจากปกติ
ข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามปกติ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เป็นไปตามปกติ

ส่วนที่ 3 เงื่อนไข และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของรูปแบบ

1. เงื่อนไขความสำเร็จ

1.1 ประชาชน องค์กรภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคมให้ความสำคัญและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งการร่วมคิด ร่วมจัดกิจกรรม ร่วมติดตามประเมินผล และเสนอแนะความคิดเห็นที่มีต่อการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษา

1.2 มีการออกกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ที่มีการกระจายอำนาจให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการอย่างแท้จริงทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป รวมทั้งมีการมอบอำนาจทางการบริหารของผู้บริหารในส่วนกลางให้กับผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการ ภายใต้หลักความรู้ ความสามารถ และหลักการมอบอำนาจควบคู่กับความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้

1.3 ปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองและการบริหาร ทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่น มีการสรรหาบุคลากร ด้วยหลักและระบบคุณธรรมที่คำนึงถึงความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับงาน

1.4 มีการวางแผนและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจในระบบและกระบวนการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จัดองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา

1.5 การปรับเปลี่ยนเข้าสู่การปฏิบัติงานตามรูปแบบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีบุคลากรมาจากหลายหน่วยงาน ต้องมารวมกันปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกัน ต่างคนต่างมีวัฒนธรรมการทำงานดั้งเดิมเป็นของตนเองที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมและเจตคติของการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การอบรม สัมมนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสังสรรค์ นันทนาการ การจัดกิจกรรม ละลายพฤติกรรม เหล่านี้เป็นต้น

1.6 เนื่องจากการกำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่เป็นหน่วยงานบริหารจัดการ การศึกษาที่กำหนดขึ้นใหม่ และไม่อิงองค์กรทางการปกครอง จึงไม่มีหน่วยงานรองรับในการกำกับดูแล ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน สถานศึกษา เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรหรือสถาบันอื่นๆ ที่จัดการศึกษา ซึ่งอาจทำให้ภารกิจดังกล่าวดำเนินได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีปริมาณสถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนมาก ระยะเวลาและการคมนาคมห่างไกล ที่เทคโนโลยีและการสื่อสารไม่ทั่วถึง รวมทั้งความจำเป็นพิเศษ ดังนั้น สำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีเครือข่ายส่วนราชการของสำนักงานไปปฏิบัติงาน ณ พื้นที่ที่สามารถเป็นตัวแทนให้บริการและประสานงานสถานศึกษา องค์กร และสถาบันที่จัดการศึกษานั้นๆ รวมทั้งประชาชน เพื่อลดขั้นตอนการสื่อสารและเดินทาง ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย เหล่านี้เป็นต้น

1.7 มีการจัดระบบการสื่อสาร คมนาคมของรัฐทั้งด้านไฟฟ้า โทรศัพท์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น เพื่อให้เป็นเครื่องมือและกลไกเชื่อมต่อการสื่อสารและเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เข้าถึงประชาชน หน่วยงานและสถานศึกษาทุกแห่งได้อย่างแท้จริง

1.8 กรณีที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีปัจจัยการศึกษาค่อนข้างน้อย สภาพท้องถิ่นทุรกันดาร อยู่ในพื้นที่ยากจน หรือมีลักษณะพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการต้องให้ความสำคัญมากกว่าปกติ เช่น การจัดสรรงบประมาณเพิ่มมากขึ้น ตามสภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น เหล่านี้เป็นต้น

1.9 เนื่องจากปัจจุบันเป็นช่วงระยะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การบริหารจัดการศึกษาแบบเขตพื้นที่การศึกษา ขณะเดียวกันสถานศึกษาก็มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เขตพื้นที่การศึกษาจะต้องตระหนัก รับรู้ และเข้าใจในบทบาท สถานะความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา โดยไม่เข้าไปก้าวก่ายหรือแทรกแซงการบริหารสถานศึกษาโดยไม่จำเป็น ยกเว้น การบริหารที่สถานศึกษาไม่อาจดำเนินการได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องได้รับการความร่วมมือหรือการช่วยเหลือ เช่น การพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษา การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา เป็นต้น ขณะเดียวกันจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และเสริมสร้างศักยภาพของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งในฐานะที่สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล และรองรับการกระจายอำนาจได้อย่างแท้จริงควบคู่ไปด้วย

2. ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ

เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่แสดงถึงผลการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากรูปแบบการจัดการศึกษาที่สร้างขึ้น ดังนี้

2.1 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านสภาพแวดล้อมการจัดการศึกษา

2.1.1 พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันทางสังคม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมกิจกรรม ร่วมเสนอความเห็นหรือบริจาคเงิน วัสดุ ครุภัณฑ์ สนับสนุนกิจกรรมที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดขึ้น ตามสมควร

2.2 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านปัจจัยการจัดการศึกษา

2.2.1 มีการออกกฎหมายและระเบียบปฏิบัติรองรับการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และบริหารงานทั่วไป เช่น กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษา เป็นต้น

2.2.2 กรรมการ ผู้อำนวยการ และผู้ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่มีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ และได้รับการสรรหา ด้วยระบบคุณธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

2.2.3 มีสถานที่ปฏิบัติงานเป็นอาคารเอกเทศ มีการจัดบรรยากาศที่เหมาะสม ประชาชน หน่วยงาน สถานศึกษาติดต่อประสานงานได้สะดวก

2.2.4 มีวัสดุ ครุภัณฑ์ เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และมีการนำเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้เพื่อการศึกษา

2.3 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านกระบวนการจัดการศึกษา

ระบบย่อยด้านเป้าหมายและค่านิยม

2.3.1 มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายการจัดการศึกษา ที่เป็นลายลักษณ์อักษร จากการกำหนดร่วมกันของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ระบบย่อยด้านโครงสร้าง

2.3.2 มีการปฏิบัติงานตามภารกิจ พันธกิจ อำนาจหน้าที่ และการแบ่งส่วนงาน อย่างชัดเจน

2.3.3 บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ใช้เทคนิค และวิธีการใหม่ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และมีคุณภาพ

2.3.4 บุคคล หน่วยงาน สถานศึกษา ให้ความสนใจและใช้บริการทางการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ระบบย่อยด้านจิตสังคม

2.3.5 ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ มีภาวะผู้นำทางการบริหาร ทั้งคุณลักษณะส่วนตัวและพฤติกรรมทางการบริหาร สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้ร่วมปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ได้รับการยอมรับเชื่อถือและไว้วางใจจากผู้ปฏิบัติงาน บุคคลและหน่วยงานภายนอก

ระบบย่อยด้านการจัดการ

2.3.6 มีการวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ ที่เกิดจากการดำเนินการร่วมกันของผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สอดคล้องกับนโยบาย สภาพปัญหาและความต้องการในท้องถิ่น

2.3.7 มีการบริหารงานบุคคลด้วยระบบคุณธรรม ปราศจากการแทรกแซงทางการเมืองและการบริหาร มีการกระจายหรือมอบอำนาจการบริหารงานบุคคลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

2.3.8 บุคลากรได้รับการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และมีแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน

2.3.9 บุคลากรได้รับการบำรุงขวัญกำลังใจ และตั้งใจปฏิบัติงานร่วมกันเป็นอย่างดี

2.3.10 หน่วยงาน สถานศึกษา และประชาชนได้รับการบริการทางการเงินงบประมาณอย่างถูกต้อง รวดเร็ว

2.3.11 มีการจัดและพัฒนาโครงการทางวิชาการร่วมกับหน่วยงาน สถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น

2.3.12 มีการจัดระบบการกำกับควบคุมชัดเจน ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

(1) มีการจัดทำแผน ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

(2) มีการรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และนิเทศการศึกษาแก่คณะกรรมการ หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

(3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงาน สถานศึกษา มีการนำผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน

2.4 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านผลผลิตการจัดการศึกษา

2.4.1 เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา ดังนี้

- นักเรียนที่จบการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เสียค่าใช้จ่ายต่ำกว่าเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด และสามารถเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

2.4.2 เกิดประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ดังนี้

- ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.5 ตัวบ่งชี้ความสำเร็จด้านข้อมูลย้อนกลับทางการศึกษา

- องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชน ให้ข้อเสนอแนะการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเสนอความเห็นเป็นหนังสือราชการ ทางสื่อมวลชน ในที่ประชุมโอกาสต่าง ๆ และทางเครือข่ายสากล เป็นต้น

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข

4.1 ปัญหาอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เนื่องจากการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการบริหารจัดการในรูปแบบที่เกิดขึ้นใหม่ ซึ่งเป็นเขตท้องถิ่นทางการศึกษา และไม่เคยปรากฏในประเทศไทยมาก่อน รูปแบบการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ที่สร้างขึ้นอาจก่อให้เกิดความสับสนในการบริหารจัดการ และนำไปสู่ปัญหา ดังนี้

4.1.1 ปัญหาความไม่เข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สืบเนื่องจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องมีหน้าที่ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน้าที่ในฐานะผู้ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ ในการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ ขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังคงมีอำนาจหน้าที่จัดการศึกษาเป็นของตัวเอง ตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงอาจเกิดการไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน ดังนั้น การตระหนักในบทบาทและอำนาจหน้าที่ซึ่งกันและกันจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งในบทบาทอำนาจหน้าที่ดังกล่าว

4.1.2 ปัญหาการขาดการบูรณาการระหว่างการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากับราชการบริหารส่วนภูมิภาค และส่วนราชการอื่นๆ แม้ว่าในทางกฎหมายสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา จะกำหนดขึ้นเป็นส่วนราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค หรือในท้องถิ่น มีความเป็นอิสระ เป็นของตนเองในการบริหารจัดการศึกษาโดยเฉพาะ ที่ไม่อิงการบริหารส่วนภูมิภาคก็ตาม แต่ในทาง ปฏิบัติสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังคงต้องปฏิบัติภารกิจในพื้นที่ และต้องคำนึงถึงสภาพปัญหา ความต้องการของท้องถิ่น ผู้เรียนและประชาชน ที่ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับราชการส่วนภูมิภาค และส่วนราชการอื่นๆ ในลักษณะของการบูรณาการ ทั้งด้านนโยบายและแผน การระดมทรัพยากร การ พัฒนาวิชาการ เหล่านี้เป็นต้น หากบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ และดึงตัวเองออกจากภูมิภาคหรือท้องถิ่น ขาดการประสานสัมพันธ์ ปัญหาการทำงานแบบไม่บูรณาการย่อมเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันจะส่งผลให้ขาดความร่วมมือ เป็นเหตุให้ภารกิจของสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4.1.3 ปัญหาการทำงานแบบแยกส่วนระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กับหน่วย- งานสถานศึกษาอื่นที่มีได้สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่ ได้แก่ สถาบัน อุดมศึกษา และสถานศึกษาอาชีวศึกษา และศูนย์การศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย เป็นต้น แม้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมายการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดหลักการของการจัดระบบโครงสร้าง และ กระบวนการจัดการศึกษาไว้ โดยให้ยึดหลักมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการ ปฏิบัติ รวมทั้งระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ก็ตาม แต่วัฒนธรรมการ ทำงานดั้งเดิมของหน่วยงาน สถานศึกษา ที่ต่างสังกัด ต่างหน่วยงานต่างทำ ยังเป็นอุปสรรคสำคัญใน การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ตระหนัก และใช้ ยุทธศาสตร์ในการทำงานร่วมกันอย่างเป็นองค์รวมแล้ว ก็ยากที่จะทำให้ภารกิจในฐานะตัวแทนกระทรวง และภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน บรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 แนวทางแก้ไข

เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควร

4.2.1 เร่งพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องในบทบาทอำนาจ หน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิธีการและทักษะการปฏิบัติงานใหม่ ทั้งบุคลากรในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรในหน่วยงานการศึกษาอื่นที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งการจัดทำ กลุ่มมือ เอกสารเผยแพร่ การฝึกอบรม การประชุมสัมมนา ประชาสัมพันธ์ การใช้เครือข่ายสากล และสื่อ- มวลชน เป็นต้น

4.2.2 ประสานนโยบายกับกระทรวง กรมที่เกี่ยวข้อง และจังหวัด อย่างต่อเนื่อง เพื่อ ทำความเข้าใจในบทบาท อำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่มีความแปลกแยกจาก

ท้องถิ่นและสังคม ที่มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนราชการอื่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่การศึกษา เชิงบูรณาการอย่างเป็นรูปธรรม

4.2.3 แต่งตั้งและมอบอำนาจให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกระทรวงศึกษาธิการภายในจังหวัด และหรือเขตพื้นที่การศึกษา แล้วแต่กรณี เพื่อประสานและเชื่อมโยงนโยบาย เพื่อการบูรณาการการศึกษา กับสังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย